

A KISFALUDYAK

Populart füzetek, Nr. 50.

TARTALOM

KISFALUDY KÁROLY: A KÉRŐK

KISFALUDY SÁNDOR: HIMFY SZERELMEI

KISFALUDY KÁROLY

A KÉRŐK

Eredeti vígjáték három felvonásban (1812)

SZEMÉLYEK

HŐSVÁRY, ezredes
BALTAFY, kapitány
MÁLI, ennek leánya
KÁROLY, fogadott gyermeke
LIDI, fogadott gyermeke
BÁRÓ SZÉLHÁZY
PERFÖLDY, ügyész
MARGIT, Baltafy testvérnénje
FERENC, öreg káplár
TAMÁS, Perföldy inasa
JÁNOS, Baltafy inasa
VILHELM, Szélházy inasa
Kertészek

ELSŐ FELVONÁS

ELSŐ JELENÉS

Baltafy lakása. Máli egyedül, az asztalnál ül, olvas.

MÁLI Szerelem-e az, avagy nem,
 Amit érzek keblemben?
Avagy ha az nem szerelem,
 Hát mi lakik szívemben?
Ha jó, hát mért oly bánatos,
 Annyi kínba mért tellő?
Ha rossz, mért oly kíváncsú,
 Mért oly édes és kellő?

Én is így tűnődöm magamban, és nem tudom, mely titkos érzés játszik szívemmel, melyben hol kíváncsú, hol fájdalom dobzódnak. Félek, igen félek, hogy az a testvéri hajlandóság Károly iránt forró szerelemmé vál, és annak mirigy tüze lángol keblemben. És ő nem... ő nem szeret... nem... úgy látszik, meghidegült szíve irántam, azért kerül.

MÁSODIK JELENÉS

Károly, az előbbi.

KÁROLY *lassan belép, magában.* Hogy gondolkodik! Ki lehet tárgya ezen csendes búsongásnak?

MÁLI *Károlyt észreveszi.* Te vagy! Nem is hallottalak jönni.

KÁROLY Akit az ember nem óhajt, azt nem is látja.

MÁLI Akit az ember megvet, azt kerülni szokta.

KÁROLY Talán háborgatlak, inkább. *El akar menni.*

MÁLI *hirtelen.* Maradj! *Félre.* Szívtelen ember. *Károlyhoz.* Maradj, ha éppen jobbat nem tudnál cselekedni; úgyis csak elvétve láthatlak.

KÁROLY Némelykor a kevés is sokká lesz.

MÁLI Azt nyilván magadról tudod.

KÁROLY Legalább érzem.

MÁLI Miért van a legjobb ember is változás alá vetve?

KÁROLY Miért kell a szegénynek mindig megvetést szenvedni?

MÁLI Sokszor ellenkezőt mutat a képzelem.

KÁROLY Többször a szív méltatlanért eped.

MÁLI Károly! Ez sok, ezt nem érdemlettem.

KÁROLY *megilletődve.* Bocsásd meg vad indulatomnak ezen megbántást. Máli, hallgasd, miért jöttem: én... én elhagylak.

MÁLI *megijedve.* Mit hallok! Mi ösztönöz arra? Tudja már atyám?

KÁROLY Még senki sem tudja; te vagy az első, kinek megnyitom keblemet.

MÁLI Ha szebb bizodalmat nem tudtál benne találni, inkább hagytad volna örökre bezárva.

KÁROLY És érdekelne elválásom? Máli!

MÁLI Ha szebb pályára vezet, akkor megnyugszom.

KÁROLY *indulattal.* Máli! Máli! *Félre.* Nem! Félre csalárd remény! Többé nem kecsegtetsz.

MÁLI Mi ingerel, barátom?

KÁROLY Barátom! Mily száraz szó!

MÁLI Mi ad okot ezen sebes szándékra?

KÁROLY A felébredt lélek és ama belső büszkeség, mely megvetést nem szenved.

MÁLI Igazságtalan! Nyúlj szívedhez, és azt nem mondhatod!

KÁROLY Nem akarok tovább visszaélni atyádnak jóvoltával. Ő eddig fel-nevelt, taníttatott, úgy, mint saját fiát, és csak azért, hogy atyámnak jó barátja volt.

MÁLI Jótételének önmaga érzi jutalmát.

KÁROLY Már kiléptem a gyermekség korából, és magam eltartásáról illik gondoskodnom. Lidi még ezután is itt marad atyai oltalmában, én hálaadó, szívvel továbbköltözöm.

MÁLI Érzéketlenségedet mely szép szavakba takarod, Károly! Más a te vezérlőd.

KÁROLY Mit gondolsz?! Nem...

HARMADIK JELENÉS

Lidi, az előbbieik.

LIDI *sietve.* Az öregúr megjött a városból. Te itt, bátyám! A szobádban kerestelek. Mit látok? Mi történt? Ez a szegletbe néz, ez az ujját számlálja. Valóban szép társalkodás. *A könyvet felveszi az asztalról.* Himfy szerelmei! Most tudom már!

KÁROLY Én...

MÁLI Én éppen...

LIDI Nehéz a szó! Legyen tehát, elengedem.

MÁLI Gondold csak! Ő el akar menni.

LIDI Vadászni?

MÁLI Örökre... örökre.

LIDI Úgy! Már az más. És hová?

MÁLI Messze, messze a világba.

LIDI Nagy dolog! És mindjárt, ha merem kérdezni?

MÁLI Már búcsúzni jött.

LIDI És nekem, testvérhúgának, nem is szól? Ezt én méltán rossz néven vehetem.

KÁROLY Lidi!

LIDI És mikor lesz reményünk megint tisztelni?

KÁROLY Soká nem... talán sohasem... én katona leszek.

MÁLI Hallod! Hallod!

LIDI Megbocsáss, bátyám, de szemeid egészen mást vallanak; alig hiszem, hogy el tudnál válni; erősebb azon lánc, mely lekötve tart, mint az akaratod.

KÁROLY Ne gondold! Az a lánc elszakadt és véle minden szerencsém!

LIDI Az igaz szerelem láncá nem oly romlékony.

KÁROLY Én is úgy véltem szép álmomban; de megnyíltak szemeim.

MÁLI És tulajdon érzéketlen szívedet látják.

KÁROLY Magáról szokott az ember mást is megítélni.

LIDI Látom már, igazságot kell köztetek tennem. Tehát én vagyok a bíró! Adjátok elő ügyeiteket.

KÁROLY Hogy tudsz most enyelegni, midőn bátyád minden földi szerencséje kockán áll, midőn legszebb reményeimet letiporva látod?

MÁLI Midőn hidegen elhagy, és magával viszi életem nyugalma; midőn engemet vádol, és maga vétett; midőn ő haragszik, és nekem volna méltó okom rá.

KÁROLY Midőn már napok-számra sem szól velem.

MÁLI Midőn ha meglát, elfordul, még rám sem tekint.

KÁROLY Midőn... eh, jobb elhallgatnom, és megyek, amerre a lábam visz.

MÁLI Midőn... nem szólok, mert úgyis hasztalan.

LIDI Midőn... midőn nincs eszetek, egyik sem tudja, mi a baja. Utóbb még majd engem is bele kevernétek.

KÁROLY *félre Lidihez.* Nem hallottad tegnap estve bátyánkat? Férjhez akarja adni.

MÁLI *félre Lidihez.* Nem hallottad, hogyan ellenkeztem az atyámmal? És ő mégis ellenem dül.

KÁROLY Én azt nem tűrhetem.

MÁLI Az fáj!

LIDI Most legyetek békével.

KÁROLY Nehéz így megvettetni.

MÁLI Ártatlan így szenvedni.

LIDI Elég! *Károlyhoz.* Te itt maradsz, és bízzál mindaddig, míg több okod nem lesz a kétségre. *Málihoz.* Te maradj az, ami addig voltál, és a béke fennmarad köztetek.

MÁLI Lidi! Kedves Lidi!

KÁROLY Kedves, édes húgom!

LIDI *Károlyhoz.* Nem kedves, mert velem lesz dolgod; csak készülj a viadalra. Mit írtál az asszonyok felől? *Málihoz.* Gondold el, mely rútul festé ő le szegény nemünket...

KÁROLY Lidi! Ez nem szép!

LIDI Hiában mented magadat, hasztalan integetsz! Megmutatom, mint ítélisz mirólunk. Máli! Csak hallgasd; előbb bemegyek szobájába, és ezen töredék dal az asztalán fekszik. *Elővesz egy papirost és olvas.*

 Szép az asszony, de könnyen változik,
 És egyedül kényének áldozik;
 A szíve ritkán jó.
 Csalárd és kártékony,
 Soha nem állandó;
 Erkölcse botlékony,
 Ereje romlékony -

 és a többi. Mely fekete leírás? Mit tudsz mentségedre szólni?

KÁROLY Egy komor kedvnek szülöttje, ne figyelmezz reá.

LIDI Máli! Mit érdemel ily gonosztévő?

MÁLI Minthogy bennem képzelte az egész asszonyi nemet, tehát - megbocsátok.

LIDI Most az egyszer büntetlen megszabadulsz; de reménylem, hogy ezen hibát helyrehozod, és szebben fogod festeni nemünket.

KÁROLY Máli! Ha megbántottalak...

MÁLI Nem, nem; mindent elfelejték; csak vígabb lennél!

KÁROLY Hogy lehetnék víg, midőn minden órában kell tartanom a legrosszabb, legutálatosabb, leggyűlöletesebb hírtől; nem, vidám nem lehetek, mert elégedetlen vagyok magammal, mással és az egész világgal. Hogy legyen nyugodt szívvel, midőn látnom, hallanom kell az atyád szándékát?

MÁLI Mit tegyek ellene?

KÁROLY Az epeszt, hogy nem is akarsz ellene tenni...

MÁLI Ismered atyámat; a régi katonatermesztet most is benne van, és mindeneken keresztül akar vágni. Légy békével, ez is elmúlik.

LIDI Lassan! Az öregúr jön. Károly! Mérsékeld tüzedet, mert ha a rántás megég, kozmás lesz az étel.

NEGYEDIK JELENÉS

Baltafy és az előbbieik.

MÁLI *elébe megy, kezét megcsókolja.* Hamar megjött, édes atyám.

BALTAFY Meg is izzadtak a szürkék! De hála az istennek, általestem legnagyobb gondomon, Máli! Semmi újságot se látsz rajtam?

KÁROLY Háború lesz?

BALTAFY Elég zavar volt a világban, már békesség legyen; aztán úgyis rossz a kezem...

LIDI Szép paripát vett a bácsi?

BALTAFY Azt magam nevelek - feljebb!

MÁLI Karját jobban érzi?

BALTAFY Igaz, azóta az sem fáj; megmondom tehát! Lakodalom lesz! Mennydörgő-rázta! Menyasszony van a háznál.

LIDI Kit vesz el, édes bácsi?

BALTAFY Van-e eszed? Én?

LIDI Igen.

BALTAFY Én a hatvan esztendőmmel? Mit gondolsz? *Málira mutat.* Itt áll a menyasszony!

KÁROLY *magába tűzzel.* Hah! Ezt hallani!

BALTAFY Máli! Te még nem is örülsz?

MÁLI Örülök atyámuram jó kedvén!

BALTAFY Igazán? Nem tréfa, amit mondtam; te férjhez mégy.

MÁLI Nekem is csak kellene arról tudnom.

BALTAFY Megtudod nemsokára.

MÁLI Egy kis időt mégis enged, édesatyám?

BALTAFY Egy pillanatot sem; mindig válogatni! Egyik sem tetszik. Még utóbb úgy jársz, mint a mesében az ember, aki egy kertben pálcát akarván vágni, addig keresgélt és válogatott, míg egy görbe, görcsös bottal meg kellett elégedni.

MÁLI Talán csak nem fog kényszeríteni, édesatyám?

BALTAFY Ha már magad által nem látod szerencsédet, tehát köteles vagyok mint jó atya arra kényszeríteni.

MÁLI De ha boldogtalan leszek az által?

BALTAFY Eh! Minden a szokástól függ. Mikor én pipázni tanultam, eleinte émelygős és keserű volt a pipa, most már el sem lehetek nála nélkül.

LIDI Szép hasonlítás!

MÁLI És már annyira terhére volnék, kedves atyám, hogy erővel ki akarna rajtam adni?

BALTAFY Egy szó annyi, mint száz! Férjhez kell menned; tovább veled nem bajlódom. Soha sincs nyugtom, a kérők szünetlen ostromolnak. Most is a városban minden ember azt kérdezte: És a kisasszony férjhez ment-e már? És hogy kit választottál? Mennydörgő-rázta! Pedig magam is csak annyit tudok, mint más. Nem! Többet nem engedek, férjhez kell menned.

MÁLI Mégis, nemde azt fogadta, édes atyám, hogy szabad választást enged?

BALTAFY Válassz! De menj!

MÁLI *hirtelen.* Szabad hát szívemet követnem? Ó, édes, drága, kedves atyám!

BALTAFY Válassz bátran, édes leányom, válassz a kettő közül.

MÁLI Kettő közül? Nem értem.

BALTAFY A kérők közül.

LIDI De nekem csak sohasem hoz újságot, édes bácsi.

BALTAFY Reád is jön a sor.

MÁLI A kérők közül?

BALTAFY Igen, minden órában vendégeket várok, Báró Szélházy úr felkeresett a városban, és téged megkért, még ma eljön háztűzt nézni.

KÁROLY *félre.* Én öt porrá töröm, kihívom, összevágom.

LIDI Lesz füst a konyhában.

MÁLI És hogy jövök ily szerencséhez?

BALTAFY Kérdezd magát. Nekem csak azt mondotta, hogy el akar venni.

LIDI Az nem sok. És bácsi mit felelt?

BALTAFY Hogy vegyen bízvást.

MÁLI Még nem is láttam.

BALTAFY Meglátod most.

MÁLI Nem is ismérem.

BALTAFY Megismered, ha férjed lesz.

MÁLI	Akkor már késő! Hátha össze se illünk?
BALTAFY	Miért nem? A mértéket megüti, huszár is lehetne.
MÁLI	De ha nem tudom szeretni.
BALTAFY	Az a legkevesebb; az megjön utóbb. Hány szegény legény fél a katonaságtól, és utóbb mégis örömmel szolgál.
LIDI	Az egyiket tudjuk. Hát a másik?
BALTAFY	Igaz, mennydörgő-rázta! A másik még a zsebemben van. <i>Zsebjét keresi.</i>
LIDI	Mely könnyen hordozza bácsi a kéroket.
BALTAFY	<i>kihúz egy levelet.</i> Itt van! Olvassátok.
LIDI	<i>elkapja.</i> Én, én olvasom! <i>Olvas.</i> „Minthogy házi circumstanclik... úgy hoz...”
BALTAFY	Hohó! mint van az? Károly, olvasd te!
KÁROLY	<i>félre.</i> Még ezt is. <i>Elveszi a levelet és olvas.</i> „Spektábilis kapitány úr! Minthogy a házi circumstanciák úgy hozzák magokkal, hogy a házassági vinculumba lépjek, tehát voluntarie szemeimet a spektábilis úr kisasszonyára vettem, és véle az élet tengerén keresztül navigálni eltökélém. Azért humillime jelentem, hogy első szeptemberre praefigáltam a terminust, amelyben in persona udvarlására leszek az egész úri háznak; és legottan az oculátát elvégezvén, a matrimoniális dokumentumokat mindjárt szolemnizálni és autentikálni fogom. Különben úri fávoriba magamat rekommenndálván, vagyok spektábilis úrnak alázatos szolgája Perföldy Tóbiás Jakab, Juris utriusque et Philosophiae Doctor és felesküdt ügyész.”
BALTAFY	Hallod, lány?
LIDI	Már ez bájos, ömledező levél; mely heves, mely forró szerelem lehel ki belőle! Valóban, Máli, ezen meg kell indulnod.
BALTAFY	Hányadik van ma?
KÁROLY	Első szeptember.
BALTAFY	Mennydörgő-rázta! Hát az is eljön... annál jobb. Egyszerre mindent elvégezünk. <i>Károlyhoz.</i> Öcsém, mit gondolsz? Nemde szerencse, ha ily okos ember jelenti magát?
KÁROLY	Igen... én... én örvendek... de mégis úgy vélem, hogy sem tudomány, sem érték nem elegendő mindenkor a szerencsére... különben... én... <i>akadoz.</i>
LIDI	<i>félre.</i> Kisegítem. <i>Baltafyzhoz.</i> Azt véli bátyám, hogy Máli minderről legigazabb ítéletet hozhat.
MÁLI	Úgy, úgy van, édes atyám!
BALTAFY	Ily embert megvetni nem tanácsos, tudd meg, minálunk én egy pertől jobban félek, mint egy ágyúgolyóbistól; ez egyszerre öl, az lassanként emészt.

LIDI A kosárért pert nem indít senki, azzal hallgatnak leginkább a férfiak.

BALTAFY Már a leányom férjhez megy; ha most nem, tehát soha; mert tudd meg, hogy az én udvaromba több kérő nem jön.

KÁROLY *hirtelen.* Ne is jöjjön, csak reám bízza, bátyám, én mind eligazítom.

LIDI De ha már benne is van...

KÁROLY Lidi!

BALTAFY Szeretném azt látni! Hiszen az egész háznál csak hárman vagyunk férfiak, én, Ferkó és Károly. Mi ketten a Ferkóval, mennydörgő-rázta! már mi általestünk a határhalmon, már mi kosarat kapnánk, és ez - *Károlyra mutat* -, ez a levegőben keres magának hölgyet, könyveket forgat és verseket firkál.

LIDI De némelykor a földre is leszáll.

KÁROLY Lidi!

BALTAFY Aztán szegény legény! Pedig a legfelségesebb óda sem tartja ki a házat.

KÁROLY Az igaz, szegény vagyok; szívemnél nincs egyéb értékem, mást nem hagytak szüleim: de van akaratom tanulni és dolgozni.

BALTAFY Az mind szép - de mégiscsak jóakarát.

MÁLI Minek öneki? Elég van minekünk.

KÁROLY *indulattal.* Máli! Máli!

BALTAFY Jól van, édes leányom; míg én élek, el nem felejttem, hogy ezeknek az atyjok leghívebb barátom volt, aki velem is jót tett, és életemet megmentette. Mennydörgő-rázta! Gyermek, az volt ám a derék magyar ember! Midőn kezemet ellőtték, és én tehetetlen a földön hevertem, már az ellenség körülvelt, már vezetni akart... mikor ő mint egy nyíl felém vágtatott. Rajta legények! - így kiáltá. - Ne hagyjuk pajtásunkat; és egy pillanat múlva hült helye volt az ellenségnek; azután tulajdon lován hátravezetett, és sebemre vigyázott. Nem, fiam, míg én élek, azt el nem felejttem.

KÁROLY *megilletődve.* Kedves bátyám! Azt a szolgálatot már kétszeresre meghálálta rajtunk; fiúi szívvel azt megismerjük.

BALTAFY Megelégszem veletek, édes gyermekeim. Én szerencsés vagyok; csak az bosszant, hogy leányom nem akar férjhez menni.

MÁLI Hiszen még ráérek.

BALTAFY Ami ma meglehet, ne halaszd holnapra. Akarom tudni, kinek a kezére jutsz, ha én a másvilágra költözöm.

MÁLI Mely gondolat!

BALTAFY Hallod-e, öreg a legény! Maholnap kiszólítanak, legalább a mars jó rendben találjon.

HATODIK JELENÉS

János, Tamás és az előbbiek.

JÁNOS *Baltafyrá mutat. Itt a mi urunk!*
TAMÁS *Az én uram gráciát kommandéroz... és...*
BALTAFY *Mit kommandéroz?*
TAMÁS *magában. Nem tud ám deákul. Baltafyhoz. Az annyit tesz, mint az én uram magát az úr kegyelmébe ajánlja és udvarlására jött.*
BALTAFY *Ki az urad?*
TAMÁS *Tekintetes nemzetes Perföldy Tóbiás Jakab úr, több nemes vármegyének comitatusa és engeműgyse! porokátor.*
BALTAFY *Minek esküszöl? Elhisszük.*
TAMÁS *Mert ő is felesküdt.*
BALTAFY *Helyesen! Hol van?*
TAMÁS *Az utcán megállott.*
BALTAFY *Mennydörgő-rázta! Nem tudja az urad, hogy a magyarnál mindig nyitva a kapu; az annyit tesz, hogy szívesen lát vendéget. Jancsi, járasd be.*

János, Tamás el.

LIDI *Lesz zűrzavar a háznál!*
BALTAFY *Most megyek. Máli! Te is soká ne késsél... *El akar menni, egyszerre visszafordul.* Vagy csak maradj... ide vezetem őket. Ne búsulj, édes leányom, egyszer meg kell lennie, vagy előbb, vagy utóbb, de ne makacskodjál! Hallod-e? Ne makacskodjál. *Elmegyen.**
KÁROLY *Én kardomért megyek... Málihoz. Máli! Hát csak el kell válnunk.*
MÁLI *Légy nyugodtan!*
KÁROLY *Ha éreznéd, mi - *szívére mutat* - itt szorongat, oly könnyen nem vennéd a dolgot.*
MÁLI *Bízzál hív szerelmemben.*
LIDI *Most menj.*
KÁROLY *Máli! Máli! Tőled el nem állok... teljék bár éltembe... és jaj annak, aki tőlem el akar ragadni. *El.**
FERENC *Málihoz. Hehehe! Amint látom, a kisasszonyért jönnek! ej, ej, nem is szólt.*
LIDI *Ferenc! Abból a jó somlyaiból hozok fel...*
FERENC *Csintalan! Szinte meglátja, mi esik jól az embernek.*
LIDI *Kérők vannak a háznál!*
FERENC *Hát lagzi lesz! Tehát magam is eljáróm... örvendek.*

LIDI De az a bökkenő: egyik sem tetszik.

FERENC Hát nem örvendek.

LIDI Meg kell őket csálnunk, kend segítsen.

FERENC Hogyhogy?

LIDI Csak menjen kend bátyám szobájába, mindjárt én is eljövök és elvégezzük. Addig is, ha valaki kérdést tesz irántunk, csak azt mondja kend, hogy én vagyok a kapitány leánya.

FERENC Ej be hamis a kisasszony, maga akarna férjhez menni.

LIDI *hízelve.* Ferenc! Ugye, megteszi kend? Dupla porciót hozok.

FERENC No na... csak a kapitány úr ne haragudjék.

LIDI Nevetni fogja.

FERENC Ha úgy van, nem bánom... hehehe! Az öreg Ferkó megteszi a magáét. *El.*

LIDI *utána.* Ferenc, számot tartok kendre.

MÁLI Lidi! Mit akarsz?

LIDI Csak bízd reám, mindent magamra vállalok.

HETEDIK JELENÉS

Margit, az előbbiek.

MARGIT *sietve.* Ah, gyermekek! Az istenért! Vendégek jönnek... pedig két kocsival. Ah, mit tegyek! Mihez nyúljak? Merre forduljak? Hová rejtsem magamat? Így nem mutathatom magamat. Nagy isten! Mit míveljek? Még a reggeli öltözetben vagyok, pedig majd mind rám néz, én vagyok a legöregebb a háznál, ah, én meghalok...

LIDI Hát menjen a szobájába, édes néném!

MARGIT Nem... nem, én akarom őket látni, mit hoztak, miért jöttek, mit visznek, minő emberek...

MÁLI Az utóbb is megtudja, asszonyom néném.

MARGIT Az nem lehet, nekem kell velők szólnom... én tudom legjobban az egész ház állapotját. Istenem! Mely nagy szorultságban vagyok! Amerre tekintek, mindenhol rendetlenség... ezek a katona emberek! Isten bocsáj! Mindent széjjelhánynak! Minek ez a könyv itt? Vagy imádságos könyv? *Felteszi pápaszemét.* Mit? *Olvas.* Himfy szerelmei! Szörnyűség! Isten bocsáj! Mely eretnek könyv! A tűzbe vele!

LIDI Azért hoztam! Mindjárt bevetem. *Elrejt.* Az agg szívben nem gyújt tüzet.

MARGIT Mely romlott az ifjúság! Rózsáskert való nektek! Isten bocsáj! Szerelmes könyvet olvasni! Mely undok, rettenetes véték! Vegyetek tőlem példát, én böcsülettel megöregedtem, és a Genovéva históriáján kívül semmit sem olvastam. Isten bocsáj! A sátán van a könyvekben, az kandikál ki minden betűből. Már jönnek! *Forgólódik.* Nem tudom, mit tegyek... szaladni akarnék, de lábaim nem bírnak. Ah, már itt vannak!

NYOLCADIK JELENÉS

Szélházy, Perföldy, Baltafy és az előbbiek.

Szélházy, Perföldy, Baltafy az ajtón kívül megállnak és komplementíroznak.

BALTAFY Tessék!

SZÉLHÁZY Kérem...

PERFÖLDY Rogo humillime.

BALTAFY Menjenek az urak!

SZÉLHÁZY *keresztülfutva a szobán, vizsgálja mind őket.* Bon jour! Örvendek, hogy szerencsém vagyon tisztelni ezen úri famíliát.

PERFÖLDY Különös szerencsének tartom megismerkedni ily érdemes úri házzal.

BALTAFY *Margitra mutat.* Ez Margit, az öreg néném! *Málira.* Egyetlen leányom! *Lidire.* Kedves kis húgom.

MARGIT *magában.* Öreg, öreg... mintha nálamnál nem volna öregebb. *A vendégekhez.* Alázatos szolgálója az uraknak! Én boldogult tekintetes nemes nemzeti és vitézlő Kukoróczy úrnak, több nemes vármegyének az első közül való táblabírájának hátramaradt özvegye vagyok Tessék leülni, mindjárt elbeszélem egész életünket. Én születtem...

BALTAFY *titkon Margithoz.* A fejkötőd félreáll... igazítsd helyre.

MARGIT *megijedve.* Mit szólasz! Az Isten bocsáj! Kegyes urak! Egy kis házi foglalatosság miatt el kell távoznom, mindjárt megjelenek... ó, érdemes azt kihallgatni... valóban igen példás életet viseltünk mi szegény urammal... most megyek, de tüstént meg fogok jelenni... majd azt is elbeszélem, hogyan halt meg... hogyan sirattuk. Ah! Az volt a szomorúság...

BALTAFY Margit!

MARGIT Megyek... hát addig is alázatos szolgálója... mindjárt ezen pillanatban jövök. *El.*

BALTAFY Szegény öreg néném jó asszony, de kevésbé sokat beszél. Kedves uraim! Tessék házamat úgy tekinteni, mint önnön magukét és mindenben kényők szerint élni.

PERFÖLDY Agnoszkálom gráciáját spektábilis úrnak, és mindjárt is az után cselekszem.

SZÉLHÁZY Vous me pardonnez, monsieur!

BALTAFY Tessék velem magyarul szólni, én eleget küszködtem a franciákkal, de nyelveket nem tudom.

SZÉLHÁZY Sok nyelveket tudok, nem akarva is kiejtem az idegen szokat.

LIDI *félre Málihoz.* Ezen kiadunk.

BALTAFY Szép és dicséretes az idegen nyelvek tanulása, de tudja előbb az ember hazai nyelvét.

PERFÖLDY Azt én is affirmálom, mert mely ember az idegen nyelvet kultiválja, és negligálja a magáét, az hasonló azon kertészhez, ki tulajdon gyümölcsét elrothasztja, és az idegentől drága pénzen a rosszabbat megveszi.

SZÉLHÁZY Igaz! De a nagyvilág úgy akarja.

BALTAFY A magyarnak világa a haza!

SZÉLHÁZY A bon ton úgy hozza magával... már magyarul nem is szól az ember!

PERFÖLDY Nyelv teszi a nemzetet; ki uzuálja szabad jussát, húzza termékeny földjének hasznát, az tudja honni nyelvét is... sat est...

BALTAFY Nagy zűrzavar hányta-vetette a világot; mi bátran néztük a veszélyeket, törvényünk, nemzetünk megmaradt jó királyunk alatt. Elég erről... ha tetszik, menjünk a kertbe...

PERFÖLDY Miként parancsolja...

SZÉLHÁZY *félre.* Ach! Mely hátra vagyunk!

El mindnyájan.

MÁSODIK FELVONÁS

ELSŐ JELENÉS

Szoba. Ferenc, Tamás.

FERENC Az a te urad hát csak híres ember?

TAMÁS Nagyon, csak úgy nyeri a falukat és pusztákat, tele van perekkal, még az ágy alatt is azok hevernek.

FERENC Kinek nyer annyit?

TAMÁS A Princis Pálnak.

FERENC Ki az a Princis Pál?

TAMÁS Már azt én nem tudom, több testvéreknek kell lenni; mert minden untalan más-más jön hozzá, kit annak nevez.

FERENC Hát jól bírja magát?

TAMÁS Hogyne! Midőn egy replikáért ötven aranyat is fizetnek.

FERENC Mi az a replika?

TAMÁS A replika nálunk tudósoknál oly írás, melyet zsinórral összekötünk és a kúria árkába teszünk.

FERENC Nem romlik meg az árokban?

TAMÁS Tudatlan ember! Nem árok az, mint nálatok a Csürsz árka, hanem egy nagy szála, mely tele van fiókokkal, melyekben a kauzsák tartatnak.

FERENC Úgy! Te, mint látom, deákul is tudsz, már te a pappal is beszélhetnél.

TAMÁS Az embernek csak van esze, csak tanul valamit, ha mindennap tudósokkal van dolga.

FERENC És mi dolgod van?

TAMÁS Sok, kimondhatatlan sok; én a processzusokat hordozom, azokra vigyázok, leporozom és az uramat a paróka torjába kísérem.

FERENC Már parókát hordoz?

TAMÁS Ej de keveset tud kend, bátyám! Paróka torja magyarul az a hely, hol ezek az urak öszvejönnek, pedig magyar köntösben. De hogy el ne felejtsem, tudja-e kend, miért jöttünk mi ide?

FERENC Gondolom, per miatt.

TAMÁS *fontosan.* Házasodni!

FERENC Lehetetlen!

TAMÁS Már otthon elgondoltam, mert az uram szokatlan gálába vetette magát, aranypikszist tett zsebébe, aztán Szent Mihály-napra nagyobb szállást fogadott.

FERENC Már így bizonyos.

TAMÁS A kapitány, hallom, gazdag.

FERENC Még a török háborúból vannak aranyai.

TAMÁS Azért kacsingatott az én uram arra a barna kisasszonyra. Nemde az a kapitány leánya?

FERENC Nem, az a fogadott leánya.

TAMÁS Hiszen uramtól hallám.

FERENC Megcsalnak; a szőke az igazi. Ej! Elárultam, pedig meg volt tiltva. Földi, most tudod - de ne szólj! Hallod, tovább ne mondd! *Félre.* Elsült...

TAMÁS Én uramnak mindjárt referendálom. *El.*

MÁSODIK JELENÉS

Vilhelm, Ferenc.

VILHELM Huszár! Háj kell.

FERENC A kulcsárnétól kérj.

VILHELM Mi rossz eszik...

FERENC Ha rossz, nem tehetek róla.

VILHELM Áh! Nem érteni... szemet...

FERENC Úgy! Talán szénát! Mindjárt megyek.

HARMADIK JELENÉS

Margit, az előbbiektől.

MARGIT Jó, hogy találom kendet, Ferenc! Mondja meg nekem...

FERENC Ha elvégeztem dolgomat. *El.*

MARGIT Keserű ember! Nem is lehet vele szólni. Ez a vendég inasa. Hej, jó barátom! Mi újság van a városban? Micsoda ember a kende ura? Hogy bírja magát? Mi a hivatala? Mikor megy? Hová megy?

VILHELM *vállat vonít.* Nem tud...

MARGIT Nem tudja kende? Hát kende hová való? Régen szolgálja urát? Kik voltak szülei? Micsoda vallást tart?

VILHELM Magyar beszít, nehéz ember. *El.*

MARGIT *egyedül.* Minden oly titokban megyen ezen háznál, senki sem felel, mint illik, már a lakodalomról kellene gondoskodni, sütni, főzni, és semmi...

NEGYEDIK JELENÉS

Máli, Károly, Margit.

MARGIT Ti vagytok? Mondd meg, édes leányom, hol vannak vendégeink? Mint mulatják magokat? Mint tetszik nekik szegény házunk?

MÁLI Nem tudok semmit. *Félre Károlyhoz.* Itt nem szólhatunk.

MARGIT Valld meg nekem, melyik tetszik inkább? Az egyik igen fürgenc emberke; emlékezem, míg fiatalabb voltam, nekem is volt... Isten bocsáj! Ah! Most is könnyben úszik szemem, szívem sóhajtoz, mindjárt elbeszélem...

MÁLI Édes asszonyom néném! *Félre.* Be rosszkor jöttünk!

KÁROLY Kedves néném! Én tudok valamit.

MARGIT Mit? Mit? Szólj, édes öcsém, hallom, siess!

KÁROLY A kérők most alkusznak az öreggel.

MARGIT Lássá az ember - nem is hívnak! Nem is szólnak! Nem, ez égbe-kiáltó, ily nagy dolgot nálam nélkül véghezvinni. Most sietek, szörnyűség, ha már végeztek volna! Máli! Tudod? Aztán sírj, érted? Zokogj, mert szokás; ha mindjárt örülnél is, ne mutasd, érted? Mikor engem szegény boldogult uram elvitt, tizenkétszer elájultam, többször is elestem volna, de jó helyet nem találtam, és a szép ruhámat féltettem; no most sietek. Máli, az volt ám a szép ruha, mindjárt elbeszélem... liliomszál... nefelejcs... kék...

KÁROLY Későn fog jönni.

MARGIT Igaz, Isten bocsáj! Az az én öcsém mindenben úgy siet. *El.*

KÁROLY Máli! Most állok éltémnek fő pontján, most esik kockája sorsomnak.

MÁLI Mindent elkövetek, hogy a dolgot hátráltassam, hiszen önnön szerencsémre válik.

KÁROLY Bízom szívedhez, bocsáss meg, hogy eddig is kételkedni tudtam, és indulatosságom annyi szép órától megfosztott.

MÁLI De az atyám mit fog szólni szerelmünkhez? Nem fog haragra lobbanni, ha magát megcsalattatva látja?

KÁROLY Nem mérközhetem ugyan sokakban a kérőkkel, de érzem, nem vagyok méltatlan atyai áldására, és amitől a szerencse forgandó játéka megfosztott, kipótolja hív, tiszta szerelmem. Reménylem, atyádnál többet nyom a jobb érzés az arany mulandó fényénél.

MÁLI Igaz, ő mindezekre nem sokat tart, de szereti az egyenes utat, és ezért méltán fog neheztelni reánk.

KÁROLY Nem titkolom tovább, bátran megvallom, hogy téged szeretlek, úgyis terhemre van titkos érzésem. Én mindjárt... *El akar menni.*

MÁLI Megállj, hirtelen! Most rosszkor esnék vallásod; hadd múljék el ez a fergeteg. Szélházy, mint látom neki sem tetszik.

KÁROLY Kinek is tetszhetnék?

MÁLI De Perföldy!

KÁROLY Én őt porrá zúgom! Máli! Nem, más karjában nem gondolhatlak, én...

MÁLI Megint égsz! Lángolsz! Mi végre? Légy nyugodt; talán valami körülállás segít rajtunk.

KÁROLY Szomorú vigasztalás!

MÁLI Hol marad Lidi?

KÁROLY A vendégeket mulatja a kertben.

MÁLI Valamin mesterkél! Előbb igen elmerülve láttam őt Szélházyval beszélgetni, ki több ízben neki lábához borult.

KÁROLY Itt jön, álljunk hátra..

Visszavonulnak.

ÖTÖDIK JELENÉS

Szélházy, az előbbieik.

SZÉLHÁZY *magában.* Hahaha! Csak igaz! A szép embernek mindenkor kedvez a szerencse. Szegény szerelmes leány! Atyjának titkát elárulja, hogy részesüljön szerelemben. Sohasem véltem, hogy ezen öreg katonába annyi finom érzés szorult, hogy a kérőket ily próbára tegye; ha leánya elragadtatva szívétől igaz vallást nem tesz, a másikat választom.

KÁROLY *titkon Málihoz.* Ez Lidi munkája.

SZÉLHÁZY A másik jobban tetszik, de nekem pénz kell, sok pénz kell.

MÁLI Mely szerencse.

SZÉLHÁZY Hahaha! Mely aventure! Meglát, belém szeret és megvallja, hogy a kapitány leánya, de nem is csodálom. *Kihúz egy tükröt zsebéből.* Ah! Hogy áll a hajam, mon Dieu! Minden fürtök derangírozva vannak! He, Vilhelm! Vilhelm! *Ki akar menni, észreveszi Károlyt és Málit.* Kisasszony! Örvendek. *Félre.* Mint sajnálom a szegényt!

MÁLI Örvendek, hogy szerencsém van!

SZÉLHÁZY Részemről. Mint áll a szív környéke? Sajnálom, hogy ily szomorúságot okozok a kisasszonynak, komor tekintete nyilván elárulja csendes sérelmét, de ne tulajdonítsa nekem, ó, ne az én jó szívemnek, én tisztelem, becsülöm, sőt szeretem is a kisasszonyt; hanem a sors! A környülállás! Ach!

MÁLI Nem értem báró urat!

KÁROLY *félre.* Maga sem érti ez magát. Ó, párducos Árpád! Ha ilyen az unokád!

SZÉLHÁZY Ne is értsen, nem is akarom, ó, szegény kisasszony, ne is értsen. Nem vagyok én barbár, nem tirannus, még hagyok kis reményt, egyszerre boldogtalanná nem teszem, nem, ismerem én fájdalmát a megvetett szerelemnek. *Félre.* Lassanként tudja meg, hogy szememet másra vettem. *Málihoz.* Hol a kapitány úr?

MÁLI Az atyám? Szobájában leszen.

SZÉLHÁZY *hirtelen.* Az atyja! *Félre.* Szegény! Erővel atyjának fogadja, hogy engemet elnyerjen. *Málihoz.* Ezen úrhoz ugyan volt már szerencsém, de nevét nem tudom.

MÁLI Várhalmi Károly! Atyánkfia, jó barátunk, Lidi testvérbátyja.

SZÉLHÁZY *félre.* Tulajdon bátyja! Ezt is megtagadja. *Károlyhoz.* Hm, úgy! haha! Örvendek. *Csengetés hallik.*

MÁLI Az atyám csenget, nekem mennem kell. *Mentében titkon Károlyhoz.* Légy nyugodt! Én változatlan maradok. *El.*

SZÉLHÁZY Ez is bizonyosan egyetért az öreggel.

KÁROLY Mely kevélyen tekint reám a képzelt magasságról.

SZÉLHÁZY Apropos! Én hasonló képet láttam valahol a világban.

KÁROLY Nem lehetetlen.

SZÉLHÁZY Nem volt az úr külföldön?

KÁROLY Nem, hazámat kívántam előbb megismerni.

SZÉLHÁZY Pauvre diable! Kár, nagy kár; csak az utazás adja meg az embernek igazi érdemét.

KÁROLY Ki tudatlan kimegy, többnyire úgy is jön vissza, avval a különbséggel, hogy a kevés jót is elhagyja, mit kivitt magával. Talán báró úr is sokat járt?

SZÉLHÁZY Igen. Összejártam Olaszországot és Franciaországnak nagyobb részét.

KÁROLY Így szép tapasztalásokat tetszett hozni magával?

SZÉLHÁZY Mely kérdés!

KÁROLY Ezáltal hazánkban a szépmesterségek új ápolót nyertek.

SZÉLHÁZY Én kedvelem a szépet és értéket is hozzá.

KÁROLY Azt az első pillanat mutatja. Mely szerencse, annyi szép- és nagyot látni, csudálni. Nem lehetnék oly szerencsés valamit hallani?

SZÉLHÁZY Ahhoz napok kellenek. Ach! Sok fátum ért engem; de a nagy lélek nem retteg.

KÁROLY Példának okáért?

SZÉLHÁZY Gondolja az úr! Olaszország szélén... hah, rettentő eset!

KÁROLY Megtámadtatott?

SZÉLHÁZY Kocsim felfordult, eltörött, én nekem egy egész fél óráig, gyalogolnom kellett.

KÁROLY Ezt a tapasztalást magyar utakon is igen könnyű megtenni; különben mely városokban tetszett mulatni?

SZÉLHÁZY Velencében, Rómában, Párizsban - sokat, sokat láttam.

KÁROLY Mely ritkaság ébreszté leginkább figyelmét?

SZÉLHÁZY Velencében egy gyönyörű leányt láttam! Ach! Egészen elbájolt; azután egy Pierrót a téátrumon, uram...

KÁROLY Megelégszem. Hát Rómában? Ott a régi nagyság és hatalom sírjában? Hol a szépmesterségek örök dicsőségben kérkednek, ott, hol a bedült omladékok is a régi világ urát nyilván hirdetik, nemde égi gyönyörűség lehet az ott való lakás?

SZÉLHÁZY Szép, szép! Emlékezem, hogy igen jól mulattam magam, kivált igen édesen aludtam.

KÁROLY Kár volt a költségért, aludni otthon is lehet. És Párizsban?

SZÉLHÁZY Oly ebédet sehol sem ettem.

KÁROLY A magyar élelemért nem megy külföldre.

SZÉLHÁZY Mely vad gondolkodás! A jobb ízlés mindenkor az ebédnél kezdődik, az a világosodásnak legelső lépcsője; barátom! Ott én oly étkeket láttam, melyekről mi szegények nem is álmodunk. Ach! Mely hátra vagyunk még!

KÁROLY Bár abban maradtunk volna hátra! De alig hiszem; a hívságban versenyt futunk minden nemzettel. Ki hasának él, ritkán él nemzetének.

SZÉLHÁZY Szívesen tanítanám az urat, de mennem kell, egy lehajló ág minden fűrtjeimet lerontá. Nem, nem, kedves úr! Nem mulathatok tovább, azt maga állathatja. He, Vilhelm! Azonban jó barátok maradunk, ha mindjárt atyafiságos szövetségbe nem léphetünk is. Nekem az úr húga, Máli kisasszony tetszik, felette tetszik, jobban, mint a kapitány leánya, de a sors... ach, legyen elég. He, Vilhelm, Vilhelm! *Eltáncol.*

KÁROLY

egyedül. Ki érti ezt? És mégis ő a szerencsés! Gondatlan éli világát, minden szavát arannyal fontolja, külsejét a község bámulja, és a majmolásban számos követőket talál; nemesebb érzeményt nem ismer, az állatok életét éli csak. Valóban! Ha a gazdagság ily útra vezet, akkor a józan ész azt méltán megveti. Nem, ettől nem rettegek! De az ügyész! Igaz, az is egyetlen nemében, de tisztelni kell sok szép tulajdonit. Most megyek kikémlelni a dolgot; mire a nap leszáll, megtudom, mi zárja fel inkább az emberi szívet, az arany-e vagy a hív szerelem. *El.*

HATODIK JELENÉS

Perföldy, Lidi.

PERFÖLDY

Asszekurálom a kisasszonyt, hogy szívemet mindeddig konzerváltam, egy kis kutyácskán kívül et sic porro, nem is emlékezem, hogy valamit sincere szerettem volna.

LIDI

Igen tetszetős! Hát jövőendő hölgyének avval kell szívét felosztani.

PERFÖLDY

Rogo, nem úgy van, szegényt ellopták a szolgám negligenciája miatt.

LIDI

És így hát szíve üres?

PERFÖLDY

Nem; újra megtölt szerelemmel, és annak egész masszája a kisasszonyra szálla, minthogy ily bona fide mindent kivallott. Az felséges principium a kapitány úrtól, hogy csak a tiszta szerelem nyerje el leányát, és elváltoztatá ékes személyöket, mert igaz marad az, vett portékának nincs annyi érdeme, mint az ajándéknak.

LIDI

Nagyobb lelket gondoltam Perföldy úrban, mint hogy alacsony nyereség vezérelhetné; azért igaz vallást tettem.

PERFÖLDY

Ez a motívum nekem tetszik! Derogál is az igaz szívű embernek. Én már régen azt decidáltam magamban, hogy ebben a dologban egyedül szívemből procedálok praemittálván azt, ha a meritumban megegyezhetek.

LIDI

De teszem azt: ha én szegény árva és nem a gazdag Baltafy leánya volnék?

PERFÖLDY

Akkor is leobligálnám magamat azzal a kondicióval, ha a szegénységgel primo ennyi virtus, secundo, ennyi szépség egyesülve volnának.

LIDI

Nemes érzés! Szinte óhajtanám...

PERFÖLDY

Nem is recedálnék, sőt rekapitulálom azt, amit a kertben demonstráltam, hogy tudniillik a pénz nem mindenkor elegendő a házi boldogságra; de ha ez a punctum is egzisztál, már akkor ugyan jobb.

LIDI Én is úgy tartom; én nagyon örvendek, hogy oly férfiúra akadtam, ki egyenes szívvel s minden haszonkeresés nélkül lép a Hymen oltárához.

PERFÖLDY Én pedig gratulálok, hogy fortuito ily kincsre akadtam, melyre fundálhatom szerencsémét. Én, íme, duplikálván kérésemet, még egyszer szubmittálom szívemet a kisasszony kegyes judiciuma alá, reménylve, hogy favorabilis szentenciát nyerek, és elvégzem szívemnek involutus perét et sic porro...

LIDI Tehát amennyit az egész dologból értek...

PERFÖLDY Örökre kívánnám lekötni magamat et sic porro...

LIDI Tudom becsülni, de előbb meg kell fontolnom.

PERFÖLDY Optime! Ily dolgokban sok dubium fordul elő; azért jókor praemoneálok a kisasszonyt, nehogy egyik pars megcsalódjék; deliberálja a kisasszony még egyszer a dolgot, konfrontálja szívét az eszével, azután tessék velem közleni rezultátumát, és én a kompetens fórum előtt publikálni fogom, et sic porro.

HETEDIK JELENÉS

Tamás, előbbieik.

TAMÁS *borzasan besiet.* Tekintetes uram! Oda vagyunk!

LIDI Mi történt?

TAMÁS Tessék kijönni, legyen bíró közöttünk.

PERFÖLDY Ki citáltat? Minek ez a sietség?

TAMÁS A vendég inast megvertem.

PERFÖLDY Micsoda violencia! És az?

TAMÁS Visszavert engem.

PERFÖLDY Hát minek az arbiter?

TAMÁS Mégis instálom, a másik úr is ott van.

PERFÖLDY Mindjárt megvizsgálom a dolgot. Kisasszony, addig is rekommendálom magamat, tüstént kompareálok. *El Tamással.*

LIDI *egyedül.* Veszedelmes játékba kaptam! Málit akarám megmenteni, utóbb önnön szívemet kell őriznem; mást akartam csalni és magamat csaltam meg. Ez a Perföldy minden szegletessége mellett szerelemre méltó, mert ritka embersége s nemes tulajdoni elfelejtik azon hiányosságokat, melyeket egy tárgyban való munkálkodása reabélyegzett. Különös! Mást akartam kinevetni, és majd engem nevetnek.

NYOLCADIK JELENÉS

Máli, Lidi.

MÁLI Mindenhol kereslek, szólj, segíts, tanácsolj, kérlek! Az atyám most parancsolt reám, hogy kezemet Perföldynek nyújtsam. Szólj! Mit tegyek?

LIDI Engedelmeskedjél.

MÁLI Én Károlyt szeretem, másé nem lehetek. Lidi! Beszéld le rólam valahogy kérőimet, mondj minden rosszat felőlem, gondold ki ezer hibákat, csak hogy elálljanak tőlem.

LIDI Ne félj! Úgysem kellesz nekik.

MÁLI *örömmel.* Hála Isten! Lidi! Mely angyal szóla belőled? Igaz? Valóban igaz? Nem keltek nekik? Szólottál velök?

LIDI Nem még, de a férfiak változók.

MÁLI Ha nincsenek igazabb jeleid, menj! Sohase szerettél. Ily szorultságban elhagy bátorságod.

LIDI Ezért adózol! Megmutatom, engemet kérnek meg.

KILENCEDIK JELENÉS

Károly, az előbbie.

KÁROLY Édes, kedves húgom! mit végeztél?

LIDI Édes, kedves bátyám! Én hallgatok.

MÁLI Kedvesem, már csak magunkban bízhatunk, Lidi is ellenünkre dolgozik.

KÁROLY Mindenben keresztültörök; míg karomat bírom, el nem ragadnak tőlem.

TIZEDIK JELENÉS

Ferenc, az előbbie.

FERENC Csak igaz marad: egy leány több zavart okoz a háznál, mint száz férfiú.

KÁROLY Úgy van, Ferenc! Előbb csendesség, békeesség volt a háznál.

FERENC Most az emberek nem is értik egymást, mégis verekednek.

LIDI És kik verekedtek?

FERENC A vendég inasok; azon vesztek össze, hogy melyik visz haza menyasszonyt, és öklökkel mutatták meg egymásnak jussaikat. Én tettem mankómmal igazságot köztök. *Titkon Lidihez*. Kisasszony, én elvégeztem.

LIDI Köszönöm, lesz áldomás!

FERENC Szabad tehát igazságot szólnom? Meguntam már hazudni.

LIDI Csak rövid ideig hallgass.

TIZENEGYEDIK JELENÉS

Baltafy, az előbbiektől.

BALTAFY Alig várom, hogy megmenekedjem. Máli! Fogadom, nem lesz több kérőd.

MÁLI Nem is óhajtok.

BALTAFY Tulajdon házában felforgatják az embert; olyan az udvarom, mint táborban a markotányos tanyája, hol a legények előre megisszák a nyerendő préda árát, aztán se pénz, se bor.

FERENC Kapitány uram! Ha én kisasszony volnék, mind a ketten kosarat kapnának; majd jön egy szép huszár...

BALTAFY Nem értesz ahhoz, agglegény vagy.

FERENC Semmi az, tudom én most is, mi a jó.

BALTAFY *Károlyhoz*. Hát te min gondolkodol? Talán menyegzős verseket csinálsz!

KÁROLY Azon gondolkodom, hogy mindnyájan széjjel megyünk. Máli, én...

MÁLI Károly!

KÁROLY Valamely regementhez megyek.

LIDI Elválik.

BALTAFY Menj! Nem tartóztatlak; azt kívántam ugyan, hogy segédem maradnál végső napjaimban, de ha kedved van, menj! A magyar szereti hazáját szolgálni, és tudja is, miért. Mennydörgő-rázta! Szép huszár lesz belőled.

TIZENKETTEDIK JELENÉS

Margit, az előbbiektől.

MARGIT Az istenért! Tudjátok-e már? Csata volt a háznál? Emberhalál történt! Az egész falu zendülésben van.

BALTAFY Mit szólasz?

MARGIT A vendégek duelláltak! Máli! Ez igen nagy jele a szerelemnek. Érttem is viaskodtak sokat a férfiak, ki pisztollyal, ki karddal, ki ököllel harcolt. Isten bocsáj! Egynek az orra hegyét lőtték el, egynek a fejét, mindjárt elbeszélem...

BALTAFY Már ezzel is megelégszünk.

MARGIT Az egyik kérő nem tetszik, igen sokat beszél, pedig én gyűlölöm a sok beszédű embert! Ah! Már a másik, az kihallgatott; elbeszéltem neki egész életemet, és csak harminckétszer ásítózott; már az boldog...

BALTAFY *szavába esik.* Aki süket, és téged nem kénytelen hallgatni.

TIZENHARMADIK JELENÉS

Szélházy, Perföldy és az előbbieik.

PERFÖLDY *Szélházyhoz.* Amint mondtam! A kölcsönös kék foltokat kell nekik büntetésül imputálni, mert a dolgot megponderáljuk és investigáljuk, tehát azon fundamentomot találjuk benne, hogy a szolgák urukhoz való hűségöket demonstrálni akarván, egymást aggrediálták et sic porro.

SZÉLHÁZY Az én emberem hív, meghal értem, érzékeny jó lélek.

PERFÖLDY Az enyém nagy asinus, de jó ember; mindenesetre jó volt a dolgot komplanálni. *Baltafyhoz.* Engedjen meg, domine spektabilis, hogy a famulusok excesszusok miatt úri házát turbálták, már konciliáltuk.

BALTAFY Semmi az.

PERFÖLDY Minthogy szándékommal praeveniáltam a spektábilis urat, tehát most minden prefáció nélkül azon objektumra inviálom, mely engem úri házába hozott.

SZÉLHÁZY *félre.* Még szólani mer, holott tudja szándékomat. *Baltafyhoz.* Mon capitaine! Tehát én is...

BALTAFY Tessék szobámba jönni, ott végezzünk; de azt előre bocsátom, hogy minekutána leányomat az urak közül csak egyik veheti el, és neki szabad választást engedtem, harag ne legyen közöttünk.

PERFÖLDY Sine dubio! Egyik parsnak hátra kell állni, már azt a kisasszony decidálja, nekem már van szekuritásom, et sic porro.

SZÉLHÁZY Nyugodtan várom.

BALTAFY Ha úgy tetszik. *Perföldyvel el.*

SZÉLHÁZY *Lidihez.* Nemsokára üt az óra, mely szerencsémeket zengi. *Málihoz.* Sajnálom! Vigasztalja magát. *El.*

MARGIT

Mennek, nem is szólnak, pedig jelen kell lennem! Máli! mondd meg szándéko-dat, majd én beszélek helyetted, tudod, majd én ékesen adom elő. *El.*

KÁROLY

Máli, légy hát boldog!

MÁLI

Híved maradok, bármi történjék.

FERENC

Mi lesz mind ebből?

El mindnyájan.

HARMADIK FELVONÁS

ELSŐ JELENÉS

Lidi, Ferenc

LIDI Mindenre reáállott Károly?

FERENC Nagy nehezen vettem reá, majdhogy magam is nem pityeregtem, midőn elbúcsúzott a Máli kisasszonytól, de mégis kitett magán. És csak azon bosszankodom, hogy előbb észre nem vettem szerelmöket, pedig meg szoktam én látni, ha valami történik a háznál.

LIDI Senki sem látta, hogy elment Károly?

FERENC Senki, csak mi hárman, úgyszólván mi ketten, mert Máli azt gondolja, hogy örökre búcsút vett. Hehe! Majd néz az öreg, elgondolom, miként mennydörgöttéz.

LIDI Ferenc! Ha jól végződik dolgunk, megháláljuk a kend segítségét.

FERENC Szívesen cselekedtem, ha mindjárt orrot kapok is a kapitány úrtól.

MÁSODIK JELENÉS

Máli, az előbbieik.

MÁLI *magában.* Mely szomorú a mi sorsunk! Ha a durvább férfiúi ész intézi e földi pályánkat, ha hideg feltételek letiporják a szív édes gerjedelmét, nincs akkor támasza éltünknek, nincs semmi malasztja. Mit ér a magában élő asszonyi érzésnek a méltóság, mit a dicsőség, ha annak szíves rabjává nem lehetünk, kit igazán szeretünk. Atyám! Megismerem jóakarodat, de másképp rajzolja szememben magát a szerencse.

LIDI Mely búsongás! Máli! mi bajod?

MÁLI Kérdezheted? Lidi! Te azon szép frigyet, melyet összevehangzó szívünk mindeddig táplált, hidegen elszakasztád. Te tudtad Károly szándékát és titkoltad; te is, ő is megcsaltatok; kire bízhatnám ezután magamat? Kinek hihetnék többé e földön? Csak egy nyomorult szót sem kérésemre! Jégszívvvel búcsúzott.

FERENC *félre.* Én nem nézhetem, mint szomorog, mindent megvallok.

LIDI Ferenc! Férfiú kend?

FERENC Eh, megállom én a sarat, bátran benézek az ágyú torkába, de egy szép szemnek a könnyeit... *Hirtelen Lidihez.* Szabad szólanom? Nem?

LIDI Nem, nem, még nincs idő!

FERENC Hát megyek. *El.*

MÁLI Legalább azt mondd meg, mi vitte őt ily gyors eltökéltségre? Nem hallád, hogy hívséget fogadtam neki?

LIDI Atyádat nem akará felgerjeszteni, nem akart hálaadatlannak látszani szemében.

MÁLI Az atyám jó, végtére engedett volna. Nem, ez nem mentség, ő nem is szóla atyámmal, nem, nem, ő nem szeretett.

LIDI Légy nyugodt, jobb búval kezdeni s örömmel végezni.

HARMADIK JELENÉS

Margit, az előbbie.

MARGIT *nagy bokrétával.* Megvan, estvére kézfogás, öröm, vígság, tánc - mindent elintéztem. Máli, az atyád valamit akar, a kertbe zárta el magát; de én a kis ajtón beszöktem, meglesém, ah! Nem szabad szólanom, nagy ünnep lesz. Ím! Vedd ezt a szép bokrétát, tulajdon kezemmel szakasztám, nézd, menyasszonynak való! Mit? Te szomorkodol? Jól van, jól, ha a szív táncol, a szem sírjon. Ó, édes leányom! Hát én, én voltam aláverve, csak gondold el, három egész esztendeig sirattam pártámat, azon nap, hogy Kukoróczival megesküdtem, tizenkét kendőt sírtam tele. *A bokrétát Málinak nyújtja.* Ím, tűzd melledre.

MÁLI Köszönöm fáradságát, édes néném, de nem használhatom, nem vagyok menyasszony.

MARGIT Szinte úgy van, mint én, magam is utolsó pillanatig tagadtam, már asszony voltam, mégis tagadtam; azonban nekem megvallhatod. Szólj, édesem, melyiket választod?

MÁLI Egyiket nem.

LIDI Mi hajadonok maradunk, valamennyi férfinak gyűlölséget esküdünk.

MARGIT Én is olyast érzek, senki többé ne kérkedjék szerelemmel, nem, örökre bezárom mellemet - de majd elfelejtem. Máli, még fel sem vagy öltözve, mint illik a menyasszonynak. Isten bocsáj! Pedig az a legelső, jer, siess!

MÁLI *félre.* Sehol sincs nyugtom. *Margithoz.* Mindjárt megyek.

MARGIT A szép ruha az embert ajánlja, kedvelteti, én arra sokat tartok.

NEGYEDIK JELENÉS

Szélházy, az előbbiektől.

SZÉLHÁZY Mely kellemetes társaság!

MARGIT Alázatos szolgája.

MÁLI *félre.* Így megmenekszem. *El.*

SZÉLHÁZY Én jövök...

MARGIT Mint van a báró úr? Éppen most küszködöm húgommal. *Hátranéz.* Máli! Elment... Bocsánatot, kedves úr, de tovább nem lehet szerencsém. Ó, annyi a bajom! Lidi! Mulasd e drága urat... sajnálom... Máli gonosz leány. *El.*

SZÉLHÁZY Tehát nemsokára a szerencse beszáll ezen házba.

LIDI *ásítózva.* Mely boldogság!

SZÉLHÁZY Ezen édes ajaktól kívánnám hallani a szív vallását. Ah kedves! Az én szívem mint ver, mint rugdalózik!

LIDI Ach! *félre.* Az enyém hallgat.

SZÉLHÁZY Értem ezen kíváncsú sóhajtást. Ó, értem ezen bájos ömledézt, látom szép szemének égi mosolygását, mely engem az idvességre ragad. Ach! Miért nem tud a kisasszony franciául, hogy forró szerelmemet jobban le tudnám festeni, előadni, magasztalni, emelni...

LIDI Én hív szerelmet óhajtanék, nem üres szavakat.

SZÉLHÁZY Hívtség, hívtség, mely közönséges szó; én az vagyok, az leszek, még a síron túl sem nézek másra.

LIDI Valóban, egészen el vagyok ragadtatva. *Ásítózik.*

SZÉLHÁZY És méltán, mert kérdés nélkül szólván, én nagy ember vagyok, személyemet nem is említem.

LIDI Hogy érti azt, báró úr, mit tart nagynak?

SZÉLHÁZY Mely kérdés, nemhiába nem ismeri a nagy világot. Kinek van szebb lova, kocsija?

LIDI Akkor csak az erszény nagy.

SZÉLHÁZY Nálam forr az ember: játék, öröm uralkodik házamban.

LIDI Minden szép, de tudom, szebb tulajdonságok ékesítik báró urat, nagylelkűség, hazafiúság...

SZÉLHÁZY Megavult szó! Tempi passati.

LIDI Tudom, hogy egy részét annak, mit a szerencse adott, nemzete dicsőségére, méltóságára fordítja.

SZÉLHÁZY Szóljunk szerelmünkről.

LIDI Kivált én nagymértékben érzem...

SZÉLHÁZY Én az érzés tengerében úszom, melyben elmerülnék, ha a kisasszony szívébe nem kapaszkodhatnám! Hah! Mellem csatázik, fejem tétováz, elmém szaladgál. Hah! Tört döfnék mellembe, ha nem szeretne, és piros vérem ezt a helyet mosná. Íme, lábához borulok... *Lábához esik.*

ÖTÖDIK JELENÉS

Perföldy, az előbbiektől.

PERFÖLDY *az ajtónál megáll.* Mit látok! Mit hallok! Levátát tartanak.

SZÉLHÁZY Alkalmatlan ember!

PERFÖLDY Minő lokalitásban találtam a bárót, talán de causa sanguinis traktált, liquidálja nekem ezt a kisasszony!

LIDI A báró nekem örök hívséget ígért.

PERFÖLDY Protestálok, vagy más törvényszékhez relegálom.

SZÉLHÁZY Itt a kisasszony bíró; közöttünk úgy vélem, a választás nem nehéz.

LIDI Már az igaz.

PERFÖLDY Ez laesio! Azonban a kisasszony legyen mediátor közöttünk, kénye szerint, de ne praecipitanter manipulálja a dolgot, úgy megelégszem. Reményilem, nem fogja revokálni az előbb ígértet.

LIDI Semmi esetre; az egész dolog állapota csak egyben változik...

PERFÖLDY Rogo! Micsoda az?

LIDI Még nincs idő, talán korán is fog jönni az igazság.

PERFÖLDY Mely peremptoria exceptio! Szívem perplexitásba jön.

SZÉLHÁZY *félre.* Nem érti: nem kell a leánynak. *Perföldyhez.* Ezen dologban talán...

PERFÖLDY Instálom, itt nincs helye az ingessiónak.

LIDI Mindenesetre azt előrebozsátom, hogy nem magam dolgát viseltem.

SZÉLHÁZY Már ez kosár, valóságos kosár!

PERFÖLDY Inkonzulte nem szoktam cselekedni, ha bővebben informálni fog a kisasszony, tehát elállok az institutumtól.

LIDI Én pedig örülni fogok, ha szíves szándékomat átlátni s megismerni fogja.

HATODIK JELENÉS

János, az előbbiek.

JÁNOS Kisasszony! Kapitány úr a kertbe kéri a vendég urakat.

LIDI Jövünk.

SZÉLHÁZY Sietve jön a szerencsés idő, szívem már azt mélyen érzi, hogy nem vagyok ember, hanem az ég lakosa, már fel-, fel-, felemelkedem.

LIDI *Perföldyhez.* Ha úgy tetszik.

PERFÖLDY Méltóztassék. *Elvezeti Lidit.*

SZÉLHÁZY Ó, mely édes az a gondolat! Az ég nyitva áll, hol a karja kedves? *Megfogja az inas karját.* Ott, ott, látod? látod?

JÁNOS Semmit sem látok.

SZÉLHÁZY Hah! Engem elragad, jer karjaimba! Mely szép kezecske. *Amint szájához viszi János kezét megfordul.* Parbleu! Mi volt ez? Menjünk. *El.*

JÁNOS *homlokára mutat.* Itt hibázik. *El.*

HETEDIK JELENÉS

Kert, egy lugosban három ülés.

Baltafy, Ferenc, kertészek.

BALTAFY *a kertészekhez, kik a lugost virágokkal ékesítik.* Így! Kész minden, Ferkó! Ládd, az embernek öreg napjaira is marad öröm hátra; én oly szerencsés vagyok, mint ha az ellenséget megszalasztottuk volna.

FERENC Örülök csak azért, hogy kapitány úrnak jókedve van.

BALTAFY Aztán, Ferkó, ha egyet rikkantok, süsd el a mozsarakat, érted? Egy salve végezze ezen örömnapot.

FERENC Már kész minden.

BALTAFY Most csak török muzsika hibázik. Ej, Ferkó! A nagy sietségben elfelejtettük Hósváry óbestert meghívni. Ej, be sajnálom! De az esküvés után mindjárt küldj lovas postát! Érted?

FERENC Érttem.

BALTAFY *a kertészekhez.* Ti most elmehettek.

Kertészek el.

NYOLCADIK JELENÉS

Margit, Máli, az előbbieik.

MARGIT Én úgy bosszankodom Málira; semmiképp sem akar cifrán öltözni, pedig a menyasszony.

BALTAFY Hadd kedvére!

MÁLI Édes atyám! Fájdalom, de kívánságát betöltenem lehetetlen; én ezekhez a kérőkhöz nem mehetek.

BALTAFY Máli! Mit mondtam? Ne keserítsd öreg atyádat, ki tégedet úgy szeret.

MÁLI Ó, drága atyám! Éltemet feláldozom, csak ezt ne kívánja.

BALTAFY És mi okból gyűlölöd őket? Ha Szélházy nem tetszik, válaszd Perföldyt, az egy talpig derék ember.

MÁLI Mind igaz, de én már... - *akadozva* - én szeretek.

BALTAFY Mit szólasz?

MARGIT Az átkozott könyvek! Úgy van, megmondtam... Isten bocsáj! Ha a sátán másképp nem tud incselkedni, tehát szerelmes verset ír.

BALTAFY És kit szeretsz?

MÁLI Károlyt, már ifjúságomtól fogva.

BALTAFY Menydörgő-rázta! Annak magam vagyok oka, azért volt oly különös az a gyermek.

MARGIT Lássa az ember! Mi nem történik nálam nélkül a háznál.

BALTAFY Nem, abból semmi sem lesz. Ferkó! Küldd hozzám Károlyt.

FERENC Lovára ült és elment.

MÁLI Örökre elbúcsúzott.

BALTAFY Eh! Megmosom, ha megjön, rossz gyermek!

MÁLI Atyám! Atyám!

BALTAFY Nem, már késő, kérők a háznál, kihíresítnek! Már akármit csinálsz, férjhez kell menned.

MARGIT Úgy van, édes leányom! Az a célja létünknek. Nézd, én már megérett asszony vagyok, mégis, ha valaki igen szépen kérne, feláldoznám magamat.

MÁLI Atyám! Kész vagyok mindenre. Ó, de ne tegye kockára földi szerencsém!

FERENC Kapitány uram! Én a jobb karomat teszem rá, hogy az egyik kérő pénzért jött hozzánk, különben aligha messzebb nem keresett volna hölgyet, bocsánatot... de...

BALTAFY Nincs gondod arra, meg kell lenni. Máli, szót fogadj.

MARGIT Minek ezek az ülések?

BALTAFY Mi hárman fogunk leülni! Rendet kell mindenben tartani.
MARGIT Jönnék már!
BALTAFY *Ferenchez.* Menj a mozsarakhoz.
FERENC Nem jól megy a dolog! Szegény kisasszony! *Fejcsóválva el.*
BALTAFY *Málihoz.* Leány! Még egyszer mondom, ne ingerelj.

KILENCEDIK JELENÉS

Lidi, Szélházy, Perföldy, János, az előbbieket.

BALTAFY Köszöntöm az urakat.
MARGIT Nagyon örvendek! Tessék leülni.
BALTAFY *Margithoz.* Hallgass! Állva szokás kérni. *Málihoz.* Jer, Máli. *Leülnek.* Itt ül mellettem leányom! Amint értém, az urak közül mindegyik óhajtja őt feleségül; én neki szabad választást engedtem, azért, ha egyik hátramarad, harag ne legyen köztünk.
SZÉLHÁZY *félre.* Jól játszik az öreg, de okosabb emberekre talált.
BALTAFY Mi az értékemet illeti, mint látták uraságtok, annyi van, hogy bőségben táplálhat; nemesi jószágom minden készüléttel halálom után egyetlen leányomra száll. Így tehát a kérőké az első szó, tessék kinyilatkoztatni magokat.
SZÉLHÁZY Megvallom, ez a kisasszony a tökéletesség remeke, de szívem máshoz vonszon. *Lidire mutat.* Itt áll, akit választék.
BALTAFY Jól van, jól, Lidi is az én leányom, örvendek.
SZÉLHÁZY Triumf!
PERFÖLDY Én a dolgot resummálván, úgy konveniáltam magammal, hogy csakugyan a házasság szerelem nélkül rózsákat nem terem, azért Lidi kisasszonynak nyújtom a kezemet.
MÁLI *felugrik.* Hála isten!
BALTAFY *hevesen.* Hah! Mely szégyen! Jól van, jól, találok én férjet leányomnak. Mennydörgő-rázta! Mely megvetés! Jól van. Hé! Ferkó! Ferkó! Még nagy a világ... még.
Mozsár durran.
MARGIT Ah, mint ijesztgetik az embert.
BALTAFY *integet.* Megállj! Jancsi! Fuss, ne lőjenek többé! fordítsd fel a mozsarakat. *Jancsi el.* Mennydörgő-rázta! A méreg megemészt, minden visszára megy.
LIDI Édes bácsi! Urak! Tessék meghallgatni.
FERENC *eljön.* Mi történt?
BALTAFY Szegezd be a mozsarakat.

LIDI Először is bátyámhoz fordulok, kit, mint atyámat tisztetek, és megvallom, hogy ezeket az urakat megcsaltuk.

FERENC Úgy van biz az, ezeket megcsaltuk.

LIDI Nem tudom, haszonkeresés vagy tisztább akarat hozta-e ezen érdemes urakat házukba, de azt tudtam, hogy bácsi Málit férjhez adni eltökélé, azt is tudtam, hogy Máli bátyámat szereti; azért bácsit késő bánattól, Málit szerencsétlen házasságtól megmenteni akarván, Baltafy gazdag leányának adtam ki magamat, és ezen urakat avval hitettem, hogy bácsi tudni óhajtaná, melyik szeret igazán.

PERFÖLDY Jól allegál!

SZÉLHÁZY Szörnyű fátum!

LIDI Ferencet magát iktattam frigyembe, és híven segített. Ím, ez vala hálóm, az urak beakadtak.

MÁLI *Lidi karjába.* Lidi! Kedves barátném!

BALTAFY *megszomorulva.* Hm, mennydörgő-rázta! Mit tegyek! Ha meggondolom... valóban... Lidi! Jer mellemhez! Több eszed volt, mint nekem.

MÁLI Édes atyám!

BALTAFY Nem haragszom, és hogy lásd... Mely robajt hallok! A kertajtó nyílik, Jancsi, nézd meg. *Jancsi el.*

SZÉLHÁZY Könyörgök! Kit mondtam én csak?

BALTAFY Lidi húgomat.

SZÉLHÁZY Hát igen rosszul mondtam, Máli kisasszonyt értettem.

BALTAFY Sajnálom! Már késő; tessék máshol házasodni.

SZÉLHÁZY *félre.* Hah! Keserű sors!

PERFÖLDY *félre.* Hogy konzekvens maradjak, és kollégáim ne vegzáljanak... *Lidire tekinget.* A leány szép, a nagyobb szállás megvan, ergo meg kell lenni. *Baltafyhoz.* Spektábilis! Én szavamnak ura vagyok, Lidi kisasszonyt kérem házastársul.

JÁNOS Hősváry óbester.

BALTAFY Az én barátom.

TIZEDIK JELENÉS

Hősváry, az előbbiektől.

BALTAFY Hozott Isten, barátom!

HŐSVÁRY Baltafy! Van-e még leányod! Tudd meg én is kérő vagyok.

MARGIT Különösen örvendek, hogy láthatom óbester urat, már régen nem volt szerencsém.

HŐSVÁRY Jó napot, anyám! La! Mint fel van virágozva.

MARGIT Anyám! Minő megbántás, ily öreg fiam mégsem lehetne.

HŐSVÁRY Barátom! Hallom, megint heveskedtél, és leányodat erővel férjhez akartad adni.

BALTAFY Vége már; itt, gondolom, lesz egy pár! *Perföldyre és Lidire mutat.*

PERFÖLDY Ha nem prohibeálja spektábilis.

BALTAFY Legjobb áldásomat!

HŐSVÁRY Most én szólok, de előbb is - *Málihoz* -, édes kisasszony! Én szívéért esdeklek, egy szép huszár nevében megkérem.

MÁLI Az atyám felel helyettem.

HŐSVÁRY Oly hamar el nem állok. He, öcsém!

FERENC Durrogás lesz ennek a vége. *El.*

HŐSVÁRY Talán több sikere lesz, ha maga megjelen.

TIZENEGYEDIK JELENÉS

Károly, az előbbiek.

KÁROLY *huszárruhában. Atyám!*

BALTAFY Mennydörgő-rázta! Gyermekek! Mi lett belőled?

MÁLI Gonosz Károly, mely szorultságba hoztál.

HŐSVÁRY Hozzám jött, megvallott mindent; én visszahoztam, és hív szerelmöknek szószólója vagyok.

BALTAFY Köszönöm, barátom! Hogy többé el ne szökjék, tehát örökre leláncolom. *Málit Károlyhoz vezeti.* Legyetek szerencsések.

PERFÖLDY Öcsémuram, gratulálok!

SZÉLHÁZY *félre.* Mely unalmas érzékenységek! *Baltafyhoz.* Magamat ajánlom, köszönöm barátságát.

BALTAFY Nincs mit.

SZÉLHÁZY Ach! Mely hátra vagyunk. *El.*

BALTAFY Elhiszem; kiben a nemzetiség kihalt, az nem találja fel magát hazájában. *Lidihez.* Mint látom...

LIDI Ha jobban megismerjük egymást...

PERFÖLDY Reménylem, nem ellenzi szerencsémeket sic porro.

BALTAFY Barátim és ti kedveseim, ez a nap tehát gyönyörűen végződött. *Mozsarak durrognak.* Vegyétek egymást és éljetez a haza javára, díszére, dicsőségére.

Károly s Máli az öreg mellére borulnak; a kárpit lefordul.

KISFALUDY SÁNDOR

HIMFY SZERELMEI

A „KESERGŐ SZERELEM”-BŐL

1. Dal.

Az életnek tengerében
Két örvény van: szív és ész;
A kettőnek egyikében
A jobb ember könnyen vész.
Az ész ezer bajt okozó:
Ezt el lehet kerülni;
A szív, minthogy ragadozó,
Könnyű benn' elmerülni.
Engem a sors forgószele
Ez örvénybe csapott bele;
S elragadt ez engemet -
A szív szerzi vesztemet.

2. Dal.

Hogy anyám megnyugtathatta
Minden kívánságomat;
S egy pohár víz elolthatta
Minden szomjúságomat;
Midőn gyermektársaimmal
Csigást lapdást játszottam,
És rövidke lábaimmal
Lepkék után futottam;
Madárfészket keresgéltem, -
Egy örömmel mást cseréltem,
Boldog voltam én akkor:
Óh gyönyörű gyermekkor!

4. Dal.

A mióta felserdültem,
Keblem tüzet nevele:
Bizonytalan tárgyért fültem,
S így szívem nem fájt bele.
De mihelyt őt megpillantám,
Lelkem mindjárt megdobbant:
Ő az! félve rebegé szám,
S a tűz bennem fellobbant.

Mélyen érezvén hatalmát,
Megvallottam diadalmát;
Hatalmát ő szereté -
Diadalmát megveté.

5. Dal.

A szív minden, azt tartom én,
Mindennek az eleje;
A szív győzvén, vagy győződvén,
Jó vagy rossznak kútfeje.
Szívem szerzé örösimet,
Míglen még szabad voltam;
Szívem szerzi keservimet,
Miólta meghódoltam.
Lábához tévén szívemet,
És szívemmel mindenemet,
Estem e kelepcebe -
Hatalmának kényébe.

6. Dal.

Semmiként sem remélhetvén
A kemény szív irgalmát,
S tovább immár nem tűrhétvén
Fájdalmaim nagy halmát:
Vérző szívvel kifejtöztem
Barátim karjaiból,
S a nagy harcba kiköltöztem
Hazámnak határiból.
Ott, hegyeken s völgyeken túl,
Hol Márs vért ont s népeket dúl,
Kínom végét, halálom',
Talán majd ott találom.

7. Dal.

Mint a szarvas, kit megére
A vadásznak fegyvere,
Fut, de későn, foly már vére,
Vérzik tőle a csere:
Úgy futok én a pár-szemtől,
A seb mellem baljában:
Ázik a föld keservemtől
Lábam minden nyomában.
De hajh! mennél tovább érek,
Annál jobban gyűl a méreg,
S beljebb rögzik szívembe; -
Futok, hajh! - de veszembe.

8. Dal.

A külföldön nyomorogva,
A világot futosom,
S tétovázva, csavarogva
A vadságot bújdosom.
Midőn ébred a természet,
Korán én már tévelygek;
S ott lel s tart a napenyészet,
Későn is még szédelgek.
De oly helyre, haszontalan,
Nem juthatok, boldogtalan!
Ahová a szerelem
Ne bujdosnék énvelem.

9. Dal.

Boldog valék nyúgalmamban,
Őtet még nem esmervén,
Mint a halak a folyamban,
Bú s gond nélkül éltem én.
A szabadság mezejében
Kényről kényre repültem,
S a barátság kebelében
Életemnek örültem.
Ámor sorsom irigylette,
S őt velem megesmértette;
Láttuk egymást, s Ámor ott -
Csak magamat nyílazott.

12. Dal.

Országok, népek, nemzetek,
Puszták, folyók, városok,
A nagy tenger és szigetek,
Rengetegek, havasok
Választják már a kegyetlent:
De még itt is szeretem;
A gyönyörűt, az egyetlent
Sehol sem felelhetem.
Ahol járok, hintve lépe,
Mint az árnyék, üldöz képe.
Látom már, míg lehellek,
Lethét sehol sem lelek.

13. Dal.

Boldog vagy te, cifra madár!
A szerelmet énekled;
Bár nincs eszed - ne bánd, nem kár
Párod mégis érdeklek.
Forrván a vér ereimben,
A szerelmet éneklem
Én is elmés verseimben:
Lám! őt mégsem érdeklek.
Szerencsés te, örömekeket
Énekelsz - én keserveket!
Szerencsédért én eszem',
Jer, szívesen leteszem.

14. Dal.

Környűlvett ím már a franc had,
Már fenyeget a halál;
Kínaimnak vége szakad,
Remény! tán meg nem csalál? -
Élj boldogúl, szerelmetes
Hív barátom, s egyetlen! -
Márs dühében rettenetes,
Igaz, de nem kegyetlen:
Nem mint Venus álnok fattya,
Ki a szívet csak faggatja,
Azt izenként boncolja,
És a lelket gyilkolja.

15. Dal.

Hajnal alig kerekedett,
S a franc had felzendüle;
Mársnak dühe lobbot vetett,
S haragja megdördüle.
A mozsarak mennydörögve
Veszedelemet bocsátnak;
Az érc-törkök dörögve
Ezer halált okádnak.
Halál dúl, ront, öl mellettem,
S mind alattam, mind felettem; -
De hajh! téged szeretvén,
Nem bánom, hogy élek én.

18. Dal.

Mit nem tudna felforralni
Az én szívem melege?
Mit nem tudna megfagylalni
Az övének hidege?
Számptalan szív már megfűle
Érzelmimnek hevétől;
Hányszor több már meg nem hűle
Övének jegétől?
Lángom - jege, hajh! állandó!
Ám egyedül én szánandó!
Hát csak nem jön olyan nap,
Melyben szíve szikrát kap?

19. Dal.

Márs, akinek rabja vagyok,
Mind csak messzebb hajtogat;
Egy-két lépést alig hagyok,
S Ámor visszarántogat.
Meg-megállok, és szememet
Napkeletre meresztem:
„Ott lakik Ő!” s kebelemet
Könnyeimben feresztem.
Így szörpölvén Ámor mérgét,
És táplálván búmnak férgét,
Márs kiált, - eljajdúlok;
S meg-meg tovább indúlok.

21. Dal.

Minden egyéb gerjedelem
Kihala már szívemben;
Egyedül a nagy szerelem
El s egyre nő keblemben.
Ezen makacs indulatom
Urává lett lelkemnek;
Nincs többé már akaratom,
Szava nincs már eszemnek.
Boldogtalan, hová legyek?
Vesznem kell; mert bármit tegyek,
Ezen dühös hatalom
Ellen nincsen oltalom.

22. Dal.

A kutyáktól üldöztetvén
A megrémült őz fut-fut,
Valameddig csalt vethetvén,
Bátorságos helyre jut.
Így futok én Ámor elől,
Hajh! de mégsem távozom;
Minthogy én a latort belől
Kebelemben hordozom.
Úgy tesz Ámor zsákmányával,
Mint a hiúz prédájával:
Rajta csügg, és úgy víjja,
Míg életét kiszíjja.

23. Dal.

Balgatag én! nem védettem
Őellene szívemet,
Midőn tán még megmenthettem
Boldog békességemet.
Amit az ész tilalmazott,
Én arra nem ügyeltem,
S a méreg elhatalmazott,
Melyet magam neveltem.
De késő most eszmélkednem;
Csak az a mód menekednem,
Hogy tűzemben, mely emészt,
Ő is vegyen egy kis részt.

24. Dal.

A szerelmes gondolatok
Egymást váltják fejemben;
A szerelmes kívánságok
Egymást tolják szívemben.
Azok, elme szüleményi,
Az ész előtt becsesek;
Ezek, a szív érzeményi,
A szív előtt kedvesek.
De sem elmém gondolati,
Sem ti, szívem kívánsági,
Nekem már nem kelletek, -
Mert néki nem tetszettek.

25. Dal.

A föld egész kerekében
Sehol sincs oly rengeteg,
Melynek vadon sűrűjében
Laknék egy oly szörnyeteg,
Kiben oly vad szív dobogna,
Érzéketlen és kemény,
Hogy semmi rajta ne fogna,
S ne lenne benn' érzemény:
Mint amilyen szíve annak,
Kiért haszon nélkül vannak
Sírva tenger könnyeim, -
Írva halom verseim.

27. Dal.

Ott, ahol én nevelkedtem,
Egy dombról egy patak folyt:
Hányszor ott nem estvéledtem!
Éltem akkor boldog volt.
Vígan, mint a völgy öblében
Ama patak csordogált,
Az ártatlanság ölében
Életem úgy folydogált.
Ez idők az örökségbe,
Mint a vizek a mélységbe,
Lefolytanak. - Halandó!
A jó hamar múlandó.

29. Dal.

Ha ki talán nem értheti
Szívemnek mély érzését,
Balúl teszi, ha neveti
Bús lantomnak nyögését.
Ne nevéssen, - hálálkodják,
Ha nem érzi gyötrelmim;
Ne nevéssen, - sajnálkodják,
Ha nem érzi szerelmim.
Ha ad Ámor, adjon sokat!
Jóból, rosszból nagy kortyokat.
Értsd, ki érthetd szavamat -
Értem én jól magamat.

31. Dal.

Nem nyomhatván el tüzemnek
Ki-kicsapó lángjait,
Hátra hagyom szerelmemnek,
Ahol járok, nyomait:
Nevét szerte írogatom
A bükk- s hársfák kérgére,
S mindenütt megtanítgatom
Az Echókat nevére.
Kivüle, ha keservemet
Nyögöm, minden szán engemet!
A szirtek megindulnak,
És utánam jajdulnak.

32. Dal.

A kegyetlent felejthetni,
S kiverhetni fejemből,
Az ő képét fejtegetni
Kezdem immár szívemből:
Haszontalan törekedtem,
Semmiként sem lehetett;
Mert a szívem, ah érzettem,
Bele majd megrepedett.
Előbb megég tehát a jég.
Megfagy a tűz, bomlik az ég, -
Előbb porrá hamvadok,
Mintsem Rajta kiadok.

33. Dal.

Minden tárgyban ötöt látom,
Minden hangban őt hallom,
S valahányszor számat tátom,
Mindannyiszor őt vallom!
Éjjel, nappal őt óhajtom,
Őt szomjúzom, éhezem;
Ébren, alva őt sohajtom,
Mindenben őt érezem;
Őt foglalják gondolatim,
Őt tárgyazzák kíváнатim;
Egy ő, mint egy Istenem,
S egymagában mindenem.

34. Dal.

Őt kérem a teremtőtől,
És minden hatalomtól,
Őt kérem a levegőtől,
S minden elementomtól.
Ha enyém ő, hát rabságom
Be gyönyörű nyereség!
Ha enyém ő, szabadságom
Áldott, boldog veszteség!
Hunniának, sőt magának
A természet országának
Hatalmában olyan kincs,
Mely őtet felérje, nincs.

35. Dal.

A virágok szép nemében
A rózsá legjelesebb;
A csillagok seregében
A nap legfelségesebb.
Ily szép virág a szerelem
Az életnek kertjében;
Ilyen nap, ily fejedelem
Az örömek egében.
Boldog, kinek e nap fénylik,
Kinek ez a rózsá nyílik;
Enélkül a kert csak gaz;
Ama' nélkül nincs tavasz.

36. Dal.

Bizonytalan lépésimet
Akármerre indítom;
Harmatozó szemeimet
Akárhová fordítom:
Már ott a bú, hogy ködével
Mindeneket borítson,
Hogy sem hely, sem tárgy, ékével
Engem fel ne vidítson.
Ily nehéz az én életem!
S mégis nemcsak hogy szeretem,
Sőt - ki rám ily poklot mért,
Még áldom is kínoméért.

37. Dal.

Még csak benned reménységem,
Józan ész, légy orvosom!
Szerezd vissza egészségem,
Melyet elvett gyilkosom,
A szerelem, ki mellembe
Tüzes mérget önt vala.
Nézz csak bele, itt szívembe,
Itt lakik a nyavalya.
Mondj orvosszert, mondj szert, oh ész!
Mely által e méreg kivész. -
De te vállat vonítasz?
Oh, hát meg nem gyógyítasz.

46. Dal.

Ha majd a bú, mely testemet
Napról napra hervasztja,
Nem sokára életemet
Egészen elfogyasztja,
S engem majdan egy keskeny sír
Mint hamvat magába zár,
Susogd minden szívnek, Zefír!
Aki sírom mellett jár:
„Egy gőgös szív keménysége
Lett e hívnek kora vége;
S ha ez sorsa egy hívnek,
Jobb repdezni a szívnek.”

48. Dal.

A halavány olajfáknak
Járván csendes békében,
Lelkem iszonyú csatáknak
Forog vesztő dühében.
A hajdani századokban
Egy olajág mit nem tett!
Ellenkedő országokban
Békességet szerzett:
S most egy olajerdő nékem
Meg nem szerzi békességem!
Meddig tart e szomorú
Létem dúló háború?

49. Dal.

Meddig tart még tehát e harc,
Melyet velem kezdettél?
Hát nem elég kemény a sarc,
Melyre immár kénytettél?
Megveted, gőgös ellenség,
A természet törvényét:
Szívgyilkoló kegyetlenség!
Nézd ínségem örvényét.
Add, oh add meg békességem
Édes kedves ellenségem! -
Ezer bennem már a kár:
Egyezzünk meg végre már.

52. Dal.

Az kérdezed, oh barátom,
Milyen az én életem?
Még most is a régi terh nyom,
S avúlt láncom zörgetem.
Még most is a szerelemnek
Kínos horgán rángódom,
S a reménynek s félelemnek
Habjai közt hánykódom.
Szívem harca folyton foly még:
Csak az vagyok, aki valék,
S az maradok, míg élek,
Bármi sorsot cserélek.

53. Dal.

Minden inkább lehetséges,
Mintsem hogy mást szeressek;
Hogy én beteg, egészséges
Más szív által lehessek.
A tengerek kiapadnak,
És a halak repülnek;
A csillagok leszakadnak,
S a hegyek elterülnek;
A múlt idő meg' visszatér,
Bárány s farkas együvé fér,
Az oroszlán nyulat szül -
Midőn szerelmem meghül.

54. Dal.

Ha oly makacs ellensége
A sors boldogságomnak,
Hogy együtt lesz búmban vége
Életemnek s kínomnak:
Legalább, ha már nem élek,
Akkor szánj meg engemet,
Oh isteni áldott lélek,
Ki feldúlád éltetmet! -
Mert bár késő lesz már akkor,
Érzi tán azt mégis a por,
Mellyé válik ez a szív,
Mely a síron túl is hív.

57. Dal.

Gyermekségem szép idei,
Be hamar elmulátok!
Életemnek örömei,
Be rövidek valátok! -
A tavasznak virágai,
Leveleik a fának,
Erdők s berkek víg hangjai,
Vígsgái a világnak,
Mind megfordúl bizonyára,
Mindennek megtérül kára:
De ti soha, soha sem! -
Utánatok mit késem!

60. Dal.

Gyűlölöm én a világot,
Az emberi nemzetet;
Gyűlölöm a vigasságot,
A szerencsét, életet.
Gonosz Ámor mire kényted
A halandó szíveket!
Kegyetlen, és nem tekinted
Töredékenységeket!
Mi kell hát még, ha únalom,
Kín, gyötrellem, bú, s fájdalom
Minden, ami bennem van
S kívülem a világban.

71. Dal.

Édes, kínos emlékezet,
Óh Badacsony szürete!
Mulatságos gyülekezet,
Te rabságom kezdete!
Ott tudtam meg, ki légyen ő,
S mi légyen a szerelem!
Ámor nyila miként sebső,
S mi az édes gyötrelem.
Nem úgy mentem, amint jöttem;
Nagy különbség volt közöttem,
Aki valék azelőtt,
S aki lettem, látván őt.

73. Dal.

Kinek egyszer kebelében
A szerelem lángba csap,
Annak bajos életében
Ritkán virrad nyugodt nap.
Ifjú! ki a szerelemnek
Benned érzed szikráját,
Őrizd, engedj intésemnek,
Őrizd jól szived táját!
Mert ha benned ez lobbot vet,
Elöl minden életkedvet!
Az öröm fut előled,
Nyomorék lesz belőled.

74. Dal.

A balsorsnak bús fellege
Mint borítja egemet!
A szerelem fergetege
Miként dúlja létemet!
Itt panaszlom kőnek, fának
Boldogtalanságomat;
Kő s fa talán megszánnának,
Ha értenék jajomat.
A lélek feloldójának,
S bajától megváltójának
Itt únszolom oltalmát;
De nem nyerem irgalmát.

75. Dal.

A havasnak oldalában
Keletkező patak te!
Mely a fenyők homályában
Búsan zúgva szakadsz le,
És tétova csavarogva
Fába, szirtbe ütődöl
Míg küzködve és zokogva
A tengerbe vergődöl:
Képe vagy te életemnek,
Mely temérdek sérelemnek
Tőrit lelvén útjában,
Zokog kínos folytában.

76. Dal.

A fecskék elköltöztenek,
Hull a fának levele;
A víg dalok megszűntenek,
Erdő s mező bús bele;
A rét fakó térségein
Szár az füvek suhognak;
A vén tölgyek gerébein
Csókák s varjak kárognak:
Közelget az év-enyészet,
Haldoklik a szép természet:
Így hal szívem fenekén
A remény, így halok én.

85. Dal.

Szerelemben fogantattál,
Szerelemből születél,
Szerellemmel tápláltattál,
Szerelmek közt termettél;
Amit szemed lát s füled hall,
(Így szól a bölcs értelem)
A teremtés valóival
Nem egyéb, mint szerelem:
Szerelem föld, víz, tűz, ég,
S azt te mégsem esmernéd még?
Kémleld ki csak szívedet,
Megtanít az tégedet.

89. Dal.

Láttam őtet sírátkozni,
 (Barátnéját síratta)
És hallottam sohajtozni:
 Keblem hajh! mint szaggatta
Meleg hó volt ábrázatja,
 Szemöldöke szivárvány;
Szeme az est csillagzatja,
 Melle pihegő márvány;
Láng volt az ő sohajtása,
Felhős hajnal mosolygása;
 Gyöngyök voltak könnyei,
 Halvány rózsák színei.

90. Dal.

Hallottam én szép szavának
 Ezüst hangját zengeni;
Filoméla panaszának
 Hangja nem oly isteni.
A természet figyelmes volt,
 S olvadozni láttatott;
A patakvíz lassabban folyt,
 A fatető hallgatott;
Megszűnt minden madár dala,
Minden Zefir fülel vala,
 Megszűnt minden fúvalom, -
 S mosolygott a fájdalom.

100. Dal.

A világból kiszakadva,
 A halállal már rokon,
Lelkem, testem elhervadva,
 Fekszem itt a hegyfokon;
Csoportosan eregetem
 Égő pipám kék füstjét,
S kétségesen szemlélgetem
 A tengernek ezüstjét:
És Sapphóról emlékezem,
És a sorstól azt kérdezem:
 Jó volna-e követnem?
Egy Echo azt mondja: Nem.

102. Dal.

Mondd meg, miként gondoljalak,
Bámulandó szép tündér!
Hogy elmémmel megfogjalak,
Lelkem hozzád fel nem ér.
Mondd meg, miként érezzelek,
(Ha szabad azt kérdeni)
Mondd meg, minek nevezzelek,
Oh te, több mint isteni!
Esmerd igaz mivoltodat,
Esmerd meg hát nagyságodat
Az én kicsinységemben,
Tökéletlenségemben.

104. Dal.

Volt egy idő, hogy könnyemet
Csak az öröm folyatta;
Hogy virágzó tetememet
Csak az öröm mozgatta;
A szerelmet nem esmervén
Arany szabadságomban,
Öröm-cserék közt éltem én
Víg ártatlanságomban.
A szív s lélek szabadsága:
Éltünk legfőbb boldogsága:
Mihelyt fogva e kettő,
Boldog óra több nem jó.

105. Dal.

Hol a szívben fészket rakott
Ámor, ez a jó madár,
Törvénytelen, döllyfös úr ott,
Mint a török, vagy tatár.
Az ész bármint ostromolja,
Onnan ki nem űzheti.
Sőt, midőn meg sem gondolja,
Országát elveszheti.
Rettenetes fejedelem,
Aki ellen nincs védelem:
Két tavasz múlt, és egy nyár,
Hogy én rabja vagyok már.

107. Dal.

Úgy lebegett ő szüretkor
A táncolók sorában,
Mint a Zefir szürkületkor
A rét szélte-hosszában.
Mely nemes volt mozdulása,
Mely felséges lépése,
Mely gömbölyű fordulása,
Milyen könnyű lejtése;
Teli keble mint pihegett,
Rózsaszája mint lihegett, -
Hajh! midőn így táncola,
Mennyi szívet láncola.

109. Dal.

Tanú valék, mint érezte
A muzsika hangjait,
Melyben Hayden kifejezte
A teremtés dolgait:
Érzeményi szép lelkének
Néhány könnycsepp gyöngyében
Tündökölve reszketének
Gyönyörű két szemében.
Már az tehát lehetetlen,
Hogy egészen érzéketlen! -
Van szívében érzemény! -
Csak erántam oly kemény.

110. Dal.

Legmerészebb repültében
Elmém fel nem érheti,
Legédesebb zengésében
Lantom ki nem ejtheti
Azt a lelkes tekintetet,
Melyet löve szeméből,
Midőn engem kikergetett
Nyúgalmamnak öléből.
Ha tollam a képzelésnek,
A szerelmes mély érzésnek
Lángszínébe márthatnám,
Azt le mégsem írhatnám.

111. Dal.

Halj meg bennem emlékezet!
Csak veszttemre vagy te hív;
S téged, kit így láncon vezet, -
Átkozlak én, gyenge szív!
Átkozott légy idő és hely,
Melyben őt megpillantám,
Melyben ő szép szemeivel
E kínokat lövé rám;
Átkozott légy te, szerelem,
Kinek ennyi mérgét nyelem;
De magadat, kegyalak -
Dicső, téged áldalak.

118. Dal.

Szemfényvesztő a gyöngyhava
Alabastrom nyakának;
Édes méz széphangú szava,
Bíbor színe ajkának;
S a két szem, mely szép képében
Két csillagként tündöklő,
A szívnek mély fenekében
Mely édesen öldöklő!
Csupa lélek tekintete,
Rózsailat lehellete,
Az arcája rózsaszín, -
Ennyi szépség mennyi kín!

122. Dal.

A szerelem indulatját
Minden érzi s táplálja,
S tevegetvén áldozatját,
Gyönyörködve szolgálja:
A mennyeknek angyalai,
És a földnek férgei,
Erdők s mezők polgárai,
S a tengernek népei, -
Szeret minden általjában,
S a szerelem központjában,
Ami csak él, öszvegyül; -
Ő nem szeret egyedül.

124. Dal.

Óh! vajha kiszakaszthatnám
Ezt a szívet keblemből!
Vagy inkább, ha kivághatnám
Az ő képét szívemből!
Hanyatlik is türelme
Oly rég váró szívemnek;
Kétségbe'esik hiedelme
Csüggedező lelkemnek;
S ő mennyei kedvességben
Imádandó dicsőségben,
Szánakozás nélkül áll
Örömmnek sírjánál.

126. Dal.

Napok jönnek, napok mennek,
De bűm csak nem távozik;
És az órák elreppennek,
De sorsom nem változik:
A volkánok kifáradnak, -
De nem az én tüzeim;
Folyók, tavak kiapadnak, -
De nem az én könnyeim;
Erdők, mezők felvidúlnak,
Csillagzatok megfordúlnak,
A szerencse forgandó -
Csak inségem állandó!

127. Dal.

Érzeményim seregében,
Szenvedelmem markában
Fekszem itt a völgy ölében,
Mint a megholt sírjában.
Nincsen, ki bús kiáltását
Visszhangozná szívemnek;
Nincs, ki lankadt alélását
Gyámolítná lelkemet:
Az, aki feltámaszthatna,
És magamnak vissz'adhatna,
Hajh! az nem hall engemet -
Zúzd el, óh kín, szívemet!

136. Dal.

Az én lelke mélyen vagyon
A búban eltemetve;
A szerelem verte agyon, -
Ki vagyok én fizetve!
Semmi sincs a teremtésben,
Ami nékem tetszenék,
Amiben, ha bár kevésben,
Egy kis kedvem tellenék.
A természet (hajdanában
Oly szép nékem) mostanában
Semmi kellővel nem bír -
Egy éktelen, pusztasír.

137. Dal.

Mint a sas, úgy fellengezett
Lelkem, őt nem esmérvén;
Dicsőségre igyekezett -
szép jövődöt láttam én!
Ámor ezt nem szenvedhette,
És lelővé nyílával.
A szárnyait elmetszette,
S megkötözte láncával.
A villámok országában,
Nagy lelkeknek fény-nyomában
Lelkem most már nem mehet,
Nyomja lánc, - nem lehet.

141. Dal.

Emberfajzat! akárki légy,
Ki olvasod versemet,
Belőlem te csúfot ne tégy,
Ha nem értesz engemet:
Ez örvényes érzéseket,
E tévelygő álmokat,
Ezen hiú reményeket -
Ne kacagd e dolgokat.
Ha voltál már Ámor rabja,
Tudod, mi a szívnek habja;
Ha nem voltál, hát még léssz -
Ha kacagsz, óh! Balúl téssz.

148. Dal.

Szüntesd, óh sors, haragodat,
Szűnj meg immár vagdalni!
Vagy fordítsd el ostorodat,
Vagy engedj már meghalni.
Ha ez volt feltett szándékod,
Imily bánás szívemmel:
Nem köszönöm ajándékod,
Melyet adál éltemmel.
Mért lettem hát? és mi végre?
Egyedül csak ez inségre? -
Mondd meg, óh! mit vétettem,
Fene sors, hogy születtem?

150. Dal.

Testének egy mozdulása,
Karjának egy esése,
Arcának egy pirulása,
Lábának egy vetése,
Szájának egy mosolygása,
Szemének egy villáma,
Mellének egy sohajtása,
Keblének egy hulláma -
Úgy fogja meg a szíveket,
Mint a fecske a legyeket, -
Fegyver, melytől odavész
Bármely erős, magas ész.

152. Dal.

Márs zászlói eltűntenek,
Fegyverei nyugszanak,
Véres harci megszüntenek,
S rabláncai hullanak;
Örvendeznek a nemzetek,
Kezet fog az ellenség;
Csak én - én nem örülhetek,
Mert, hajh! én rab vagyok még.
Noha Márs megszabadított,
Ámor rajtam nem tágított;
Ennek hordom láncát még, -
Véle nincs még békesség.

157. Dal.

Egy délután - (lestem én őt) -
A folyosón dolgozott;
S két hógalamb a szűz előtt
Édesen csókolkozott:
S karja feje oda csüggve,
Vélvén, maga van csak ott,
S szeme a hív páron függve,
Ő egy nagyot sohajtott.
Nemzetemnek Apollói,
Képirói, faragói,
Lantot, vésőt, ecsetet,
Éltetni az esetet!

158. Dal.

Látnom őtet, és szeretnem,
Az ész bármit tanácsolt,
S nála nélkül nem lehetnem,
Egy pillanat míve volt;
És azólta kebelemben
Csak őmaga lakozik,
És minden csepp vér erebben
Csak őneki áldozik:
Őt tárgyazza, s őt találja,
Őt tiszteli, s őt szolgálja
Lelkem minden érzése,
Szívem minden ütése.

172. Dal.

Téged látlak az egeknek
Magas, tiszta kékjében;
Téged látlak a vizeknek
Folydogáló tükrében;
Nappal a nap aranyának
Ragyogó lángfényében;
Éjjel a hold világának
Reszkető ezüstjében.
Minden időpercenetben,
Mindennémű szegeletben,
Üldözöm vagy szünetlen -
Hagyj békét, óh kegyetlen!

173. Dal.

Elérem majd nyugalمامat,
Lovam kivisz bajamból:
Így bízattam én magamat
Eszét vesztett agyamból;
S hegyekre fel, - völgyekbe le
Hanyatt-homlok nyargaltam:
Fakóm vérzik, habzik bele, -
Szegény! mert megsarkaltam.
Kedves fakóm! szép paripám!
Jó állat, ne haragudj rám!
A sors ezt már így mérte:
Te értem - én őerte.

178. Dal.

Mit hűl s fűl a vér erebben,
Mint szorongok s feszülök:
Mint borzadok tetememben,
Mint kábúlok, szédülök! -
Mert naponként közelebb hoz
A sors az ő honjához,
Kínjaimnak forrásához,
Nyugalمامnak sírjához.
Napról napra, közelgetek
A vad szívhez, kit szeretek:
S ha ez még a régi lesz, -
Úgy - életem végihez.

179. Dal.

Akkor, midőn felzavarta
Keblemben a nyugalमत,
S bájaival kicsavarta
Eszemtől a hatalmat;
S nyájaskodó öröमित
A porba leteperte,
S fellengő szép reményimet
Tekintete leverte;
Hogy elvette mindenemet,
És rabjává tett engemet,
Harmadik ősz most lészen -
Ölt volna meg egészen!

180. Dal.

Végtére hát elértelek,
Édes hazám! tégedet?
Végtére megnyerhettelek? -
Itt csókolom földedet.
Óh Hunnia! sínlettelek,
Kedves honnom, tégedet!
Te, kit mindég szíveltelek,
Nyisd meg anyaöledet! -
Hogy elmentem, poklom valál:
Jobb élet-e, avagy halál,
Amire most érkezem?
Óh hazám! azt kérdezem.

181. Dal.

Egek! már mily nagy ideje,
Hogy elmém őt képezi;
Immár három esztendeje,
Hogy szívem őt érezi;
Hogy áldozok és éneklek.
Álmadozom és írok,
Hogy könyörgök és esdeklek,
Imádkozom és sírok;
Hogy tékozlom szép erőmet,
S vesztegetem szép időmet,
Hogy emészttem lelkemet, -
S mégsem szán ő engemet!

182. Dal.

Amott látom domborodni
Nagy-Somlónak kalapját;
Amott, jobbról, nyálasodni
A Marcalnak iszapját;
A felhőben merőn ott áll
A sümegi vár foka;
A Bakonyból ott kandikál
Tátikának homloka;
S a tündérnek lakóhelye,
Kínaimnak a műhelye,
A kék gőzben ott borong -
Kebelem, hajh! mint szorong.

195. Dal.

Bízakodó reményekkel
Közelíték hozzája.
És epedő bús szemekkel
Tekintettem reája;
És szép kezét megcsókolám,
(A szerelem vakmerő)
Miért oly bús, tudakolám, -
Pirúlt, de nem szólott ő:
De képe megháborodván,
És leplével viaskodván
Hullámozó kebele -
Elegendőt felele.

197. Dal.

A reménység és félelem
Hányja-veti szívemet;
Szűnj meg! szűnj meg, oh szerelem!
Végezd kínos ügyemet!
Ha reményem így sugárzik,
S mégis félek, hogy megcsal,
A menny s pokol itt határizik
Ezen pontban egymással.
Így rettegven reményeim,
Így remélvén félelmeim,
Mennynek, földnek Istene!
Mely vad kín ez, mely fene!

199. Dal.

A titok kinyilatkozott:
Szeret, de nem engemet!
Nem érettem sohajtozott -
Fojtsd meg, oh kín! szívemet!
Boldogtalan indulatok,
Melyek létet adatok,
Emlők, akik tápláltak,
Nézzétek, itt munkátok!
Nyílj meg, óh föld! szakadj rám ég!
E pontban itt hadd legyen vég:
S te, ki megölsz, vad lélek!
Légy boldog! - ha nem élek.

200. Dal.

Elmégy tehát szegény lélek,
Oh te példa nélkül hív!
Eredj! jobb lesz, ha nem élek,
Halj, oh halj meg, kínos szív!
Ha nem szánta balsorsomat,
S meg nem indúlt kínomon:
Hadd csúfolja halálomat,
Hadd tipródjék síromon.
Eredj, lélek! halj meg, oh szív!
Te utolsó cseppedig hív!
Vad kedvéhez tedd ezt még -
Vajha tetted volna rég!

A „BOLDOG SZERELEMBŐL”

1. Dal.

Halljátok! Kik esmerétek
Keserveit éltemnek,
Kik szántatok s részt vevétek
Gyötrelmiben szívemnek:
Örüljete, hív barátok!
Boldoggá lett éltemen,
Áldássá lőn a vad átok,
Mely függ vala szívemen:
Halljad s érezd, föld s levegő!
Enyém! enyém örökre ő! -
Hálá, Lízám szívednek,
Sorsom! rendelésednek!

2. Dal.

Múzsám te! ki zokogással
Töltéd a természetet,
Töltsd most örömkialtással
Napnyúgotot, keletet!
Patak! ittad siralmimat?
Most örömem könnyét idd!
Zefír! hordtad panaszimat?
Most örömem hangját vidd!
Ámor látván hívségemet
Üdvezíté szerelmemet:
Az égbe felemele,
Hol Psyche van övele.

8. Dal.

Fájdalmimban átkoztalak,
Midőn kíznád kebelem;
Dicsérlek most, és áldalak,
Boldogító szerelem!
Kifizetéd uzsorával
Sérelmiért szívemet.
A boldogság méz-árjával
Borítván el létemet:
Már majd alig viselhetem. -
Öröm minden lehelletem.
Nappalom és éjjelem:
Áldott légy, óh szerelem.

10. Dal.

Minekután' a kezünket,
(Áldott dicső ünnepnap!)
Mint Isten már rég szívünket.
Őszveköté a főpap,
Hajh! mi történt akkor velünk?
Mint szédelgett az agyunk!
Miként feszült s fült kebelünk!
Nem tudánk, mikép vagyunk:
Megakadott lélegzetünk,
Elfül, véltük, az életünk,
A pamlagra hanyatlánk -
Halált vélénk jönni ránk.

11. Dal.

Soká fel nem támadhatott
Lelkünk részegségéből,
„Enyém” s „tied” hallatszhatott
Csak a csókok neszéből;
S midőn aztán tört hangzatban
Ő énnkem így beszél:
„Egy imilyen pillanatban
A szív - századokat él!”
Újra záporként esének
Gyöngyhavára kebelének
Örömmnek tüzei,
S örömmnek cseppjei.

12. Dal.

Eltörlötték inségemet
Az örömek kinn és benn;
Úgy élem most életemet,
Mint a gyermek az ölben:
Örömadás, örömvétel -
Kedvünket így cseréljük;
Egy percenem nem illant el
Anélkül, hogy ne éljük.
Nem cserélnék koronákkal,
Sőt magával mennyországgal,
Ha már itt is égig hág
Az emberi boldogság.

14. Dal.

Ő is engem rég szeretvén
Szívbeli vonzódásból,
Sokat szenved szintúgy, mint én,
Csakhogy külön forrásból;
De megbocsát mindazoknak,
Kik méreggel itatták,
Megbocsát a Júdasoknak,
Kik szívünket szaggatták.
Míg víze lesz a tengernek.
Ember léssen az embernek
(Áldám ólta így vala)
Ördöge vagy angyala.

15. Dal.

Eddig a bú fellegével
Volt minden béterítve,
És az élet csömörével
Minden egybe vegyítve:
A madarak örömdala,
A természet élete,
Minden - nékem csak kín vala,
És méreggel étete;
De most minden örömet ad!
Az is, ez is, a te munkád,
Lízám! Napja létemnek.
Istennéje szívemnek.

16. Dal.

Más a világ ábrázatja,
Másként látnak szemeim;
Más a dolgok folyamatja,
Más hangúak verseim;
Mások éltem érezeti,
Más alakja testemnek
Mások lelkem repületi,
Más aránya létemnek;
Más most egész természetem: -
Mert szeretek s szerettetem;
Másként jár most az idő,
Miólta már enyém ő.

18. Dal.

Tiéd minden gondolatja,
És értelme lelkemnek;
Tiéd minden indulatja,
S érzeménye szívemnek;
Tiéd minden kívánságom,
Tehetségem és erőm;
Tiéd minden akaratom,
Téteményem és időm;
Tiéd vagyok mindenemmel,
Mind lelkemmel, mind testemmel,
Ébren úgy mint álmomban,
Éltemben mint holtomban.

19. Dal.

Egymás mellett be szépen áll,
Egymást általölelve,
E gyengéded két rózsaszál,
Bimbójából feselve!
Milyen szépen indulának
Itt együtt virágozni!
Miként öszvehajulának,
Lenni, múlni, magozni! -
De a kertész eljövendő,
S más karóhoz elkötend ő,
Szegény rózsák, titeket,
Mint a sors sok szíveket!

21. Dal.

Eddig csak bús henyélésben
Múlt életem ideje;
Sorvadt a sok epedésben
Csontom s agyam veleje;
De megtérvén most már béke
S nyugalma szívemnek,
Újúl ismét tehetsége
És ereje lelkemnek:
Buzog ismét ifjúságom;
Munkál s teremt valóságom;
Mert van tárgya életemnek,
Birodalma szívemnek.

31. Dal.

Midőn reggel felserkenünk
Könnyű testtel lélekkel,
Hah! mily élet, megtellenünk
Új kedvekkel, kényekkel.
Oh! az asszony mit nem tehet!
Elfelejttem amim nincs;
Azt kívánom, amim lehet,
Amim van, legnagyobb kincs.
A szerencse bő tárából,
A természet sok javából,
Nincsen nagyobb nyereség,
Mint egy szép s jó feleség.

33. Dal.

Ha itt a dél, már készen vár
Takarékos ebédünk;
Magunk vagyunk, mi boldog pár,
S szerető hív cselédünk;
Nincsen, aki háborgassa
Édes együttlétünket,
Kedveinket borongassa.
S lakatolja nyelvünket:
Összetévén ajakinkat,
Ketté osztott falatinkat
Csókokkal fűszerezzük,
S örömek közt nyeldezzük.

35. Dal.

A bereknek gyors kaszási
Már utolsót vágának;
Az árnyékok óriási
Hosszúságra nyúlának!
Mink ott járánk, meg-megállánk
A rét magas fűvében;
S hogy a bürűn általszállánk
A folyamnak mentében,
A vízbe letekintettünk, -
És alattunk és felettünk, -
És bennünk is a menny volt,
S szívünkben szent tűz lángolt.

37. Dal.

Első kegyes tekintete
Szorítása kezének,
Minden bút elfelejtete
Elmájével hívének.
A teremtés nyitva mostan
Lelkem gondolatnak,
Az éléshez nyílt útjok van
Szívem kívánnak:
Így váltja fel a kikelet
A szigorú komor telet,
Fergeteget a napfény -
Ne hagyj minket, óh remény!

38. Dal.

Sokkal szebb most a természet,
Szebb az erdő és mező;
Bennem új élet tenyészett,
Amiólta enyém ő.
Minden földi szerencsének
Legjava a szerelem:
Pandóra szelencéjének
Mérgé ellen védelem.
Oh barátim! szeressetek:
Csakhogy el ne tévedjete:
Férfinak a feleség
Kárhozat vagy üdvesség.

41. Dal.

Tőle jönnek, hozzá térnek
Gondolati fejemnek;
Néki adnak, tőle kérnek
Érzeményi szívemnek;
Minden eset, minden dolog
Csak annyira érdekel,
Amennyire rajta is fog,
Néki is kell, vagy nem kell:
Szerencséje s nyúgodalma,
Gyötrelme és aggodalma,
Búja s kedve létemnek -
Mind szívében teremnek.

49. Dal.

Ömellette nem érzem én
Az időnek folyását;
Nem sejtem én, vele élván,
Az ifjúság múlását;
Karjai közt csak nevetem
A sors minden csapását,
Mert ott marokkal szedhetem
Százszor több szép áldását;
Szerelem tesz keserűvé
S csak ezt teszen gyönyörűvé
Mindent itt a nap alatt;
Ő fon életfonalat.

51. Dal.

A szokáshoz, emberekhez
Nem szabom én éltemet;
Oskolai törvényekhez
Nem szabom én versemet:
Amint érzem s gondolkodom,
Akként élem napjaim;
Csak szívemhez ragaszkodom,
Midőn zengem dalaim;
Természetes az életem,
Természetes versezetem;
Ami nincs, nem tettetem;
Csak szívemet követem.

53. Dal.

Egy Istenért, egy hazáért
Égett hajdan, durván hív,
Egy hölgyért, egy nyoszolyáért
A törzsökös magyar szív;
De sem Isten-, sem hazához
Sok kigyalúlt magyar szív,
Sem szavához, sem párjához,
Sem magához most nem hív!
Egy Istenem, egy a hazám,
Érzi szívem, s ezt vallja szám;
S egy szerelme szívemnek,
Mint egy szíve keblemnek.

55. Dal.

A szerelem örömei
Legvalóbb tulajdonink;
A szív és ész kellemei
Legbecsesebb vagyonink;
Mert nem idő- vagy sorsként van
Mindezeknek járások;
Hanem bennünk önmagunkban
Vagyon az ő források;
Minden egyéb, nem örökség,
Egyéb, amit a sors ad még,
Nem tulajdon, csak kölcsön,
Csak szép hamv a gyümölcsön.

56. Dal.

Munka töltvén nappalimat,
Éjjelimet nyúgalom,
Nem teheti óráimat
Hosszakká az únalom:
Lovag, gyalog, járogatván
A gazdagság ágait;
Néha vadász, csapázgatván
A vadaknak nyomait:
Közbe néha bölcseledvén,
Érezvén és elmélkedvén,
S zengvén ebből kelt dalom:
Nem fér hozzám únalom.

65. Dal.

Most négyszer hét esztendeje,
Lőn kezdete létemnek;
De csak az volt az eleje
Valóságos éltetemnek,
Midőn (második nyár most lesz)
Lízám! nekem így szólál:
„Ha szerelmem boldoggá tesz,
Boldogságod helyén áll!”
Mindaddig - csak hogy mozogtam;
Nem tarthattam, bár ha fogtam; -
Akkor újra teremtel,
Szívem csak azólta él.

66. Dal.

Ha nem érnek az elmével,
Oh vers, ólom lábaid,
És a szívnek érzetével,
Nyelv, nem bírnak szavaid;
Hát jobb, oh vers, csak elfúlnod:
A nehéz vers fertelem:
S néked, vers, jobb elnémulnod:
A selyp hangzat sérelem.
Így lesz fëreg-csúszmászássá,
Így lesz varjúkárógássá,
Oh sas, fellengezésed,
Fülemile, zengésed.

68. Dal.

Az első csók ajakiból
Mint ragadt meg engemet!
Szinte minden sarkaiból
Kiforgatta létemet.
„Rég-szeretett, hát enyém vagy?
Semmi sors sem választ el!”
Egész lelkem ezen egy nagy
Gondolatba lobbant fel.
S mint az árnyék a szálfáknak,
A nap és hold a világnak,
Néki szívem oly híve,
Oly hívem az ő szíve.

70. Dal.

Asznak a rét virágai,
Hervasztván az ősz szele;
Némák berkünk lantosai,
Sárgúl a fák levele! -
Az ifjúság kellemei,
És tüzei s kényei,
Az életnek örömei,
Reményei s kedvei, -
Minden a nagy természetbe'
Így megyen bús enyészetbe!
Éljünk szívünk- s lelkünkkel,
Mert mink is így megyünk el.

73. Dal.

Szegény, vagy rossz belsejébe',
Ki *maga* nem tud lenni,
Ki szívének rejtekébe
Fél s nem szeret bémenni:
Aki önnön társaságát
Mind örökké kerüli:
Vagy esméri silányságát,
Vagy magát nem becsüli.
Bizonyos az, hogy hiányos
Ember, aki ha magányos,
Jó társra nem tehet szert;
Sajnálom az oly embert.

74. Dal.

Szerelemről hogy jól írjon
Akárki, és tüzessen,
Szükség: érző szívvel bírjon,
És igazán szeressen.
Ovid, Sappho s több mások is,
Oly jól azért irának
Szerelmeket, mert magok is
Szerelmesek valának.
Minden Múza bár fejedben,
Ámor nélkül kebeledben,
Akármiként igyekezz:
Leírt tüzed hideg lesz.

80. Dal.

Szív s ész! külön két kalaúz
Az embernek életében:
Boldog! akit egyfelé húz
Mind a kettő mentében.
De többnyire nem egyeznek, -
Ez jobbra s az balra megy.
S mikor már nem ellenkeznek, -
Az embernek már mindegy.
Gyakran, amit az ész javall,
A szív kinnak, átoknak vall;
Amit pedig ez szível:
Az azt másként veszi fel.

82. Dal.

Tudós lehetsz; de bölcs nem vagy.
Éjt nap könyvben turkáló:
Tudománnyal megrakott agy
Kedvvel telt szív mellett jó.
Nem ki ezrek éltét, tettét
Tudja, fejtí s beszéli,
De, ki embertermészetét
Mélyen érzi és éli, -
Voltakról tud, - jövődöt sejt, -
Valóban él, - kedvet nem ejt,
Ez így, az úgy történvén:
Bölcsnek csak azt mondom én.

85. Dal.

A gyermekkor örömei,
Míg, mint tűz a kövekben,
A szerelem érzelmei
Alusznak a szivekben, -
Mik az édes kínhoz képest,
Mely belőlünk fakadoz,
Midőn a szív, lélek és test
Szerelmében olvadoz?
A szerelem örömei
Legédesebb gyümölcsei
E zarándok életnek: -
Boldogok, kik szeretnek!

93. Dal.

Sorsunk vászna e föld hátán
Asszonykéztől vetődik,
S amint angyal ez, vagy sátán,
Menny, vagy pokol szövődik.
Boldog szív, kit jobb csillaga
Oly asszonyra vezetett,
Kit nemének rút maszlaga
Meg nem vesztegethetett.
De jaj annak, ezerszer jaj!
Kit egy amoly viperafaj
Hálójába ejthetett;
Jaj annak, hogy - született.

94. Dal.

Ha csak habos testi kények,
Nem a viszont-tisztelet
S titkos rokon érzemények
Fonták a szív-kötelek, -
Nem állandó: parányi sér,
Egy kis nem várt történet, -
Egyetlenegy elfolyt csepp vér, -
Ennek könnyen véget vet.
Egyik felől szeretetre,
Másik felől tiszteletre
Támaszkodván Hymenünk, -
Soha sem kell félténünk.

96. Dal.

Ki egy szép s jó feleségben,
Egynehány jó gyermekben,
Középszerű tehetségben,
Válogatott könyvekben,
Tartós élest, boldogságot,
Elégedést nem talál:
Csak hagyja el e világot, -
Annak legjobb a halál:
Mert amiről ő álmodoz,
Oly valamit e föld nem hoz;
Nem terem az agyagban,
Hanem feljebb csillagban.

98. Dal.

Éljük okos ítéllettel,
Amit ad a jelenlét,
Nyílt és vidám érezzetel: -
Ki másként tesz, nagyon vét.
A jövőendő szép reménye
Többnyire dugába dül;
A jelenlét érzeménye -
Ez a miénk egyedül.
Édes kedves, jersze tehát!
Míg van rajta, rázzuk a fát;
Talán holnap ilyenkor,
Válni, - rajtunk lesz a sor.

100. Dal.

Ti, kik Himfyt dicséritek,
Poétának mondjátok,
S Petrarkához emelitek,
Jó barátim! halljátok:
Nem engemet - szerelmemet
Illeti a borostyán:
Ez gyilkolta úgy szívemet,
Hogy kínomban kiki szán.
Ott, ahol én nem vetettem,
Bár valamit segítetttem,
(Sokról ezt sem mondhatni,)
Nem szoktam én aratni.

105. Dal.

Ha némelykor, - csak futtában,
Forgatván a múlt időt,
Balsorsomban, - más karjában
Képzelem magamnak őt.
Megrendülök, - felborzadok,
A vér megfagy erebben,
Elhalok s meg fellázadok,
Pokol terem keblemben;
S megcáfolni gondolatom,
Kebelemhez szorongatom
Kincsemet, s megcsókolom: -
S enyém vagy! azt gondolom.

107. Dal.

Balúl téssz, ha kárhoztatod,
Megöszült bölcs, versemet;
Inkább szíved sajnálhatod,
Hogy nem érzi tüzemet.
Tekints vissza életedre,
S vizsgáld édesb kedveit;
Tedd kezedet a szívedre -
S valljad meg kútfejeit:
Szíved legjobb érzeményi
Nemde Ámor szüleményi? -
Jaj a szívnek, mely kiég!
Annak verni - már elég.

109. Dal.

A teremő szerzeménye
A házasság kötele;
Első ember-teremtménye
Megkötött már vele.
Ez az, amit megmenthetett
Temérdek sok javából
Apánk, hogy kiverettetett
Éden boldogságából.
De most immár átokká lőn
Ez a jó is itt a földön:
Most egy boldog házasság
Csudált, gúnyolt ritkaság.

113. Dal.

Nincsen, nem volt, nem is léssen,
Ki asszonytól született,
Aki épen és egészen
Virágzásig nőhetett,
Hogy Ámor rajt' erőt nem vett,
Vagy, ha nem vett, nem vesz még,
Midőn szíve már kifejlett, -
S hogy így van, áldunk, óh ég!
Ámor nélkül Szibéria
Volna e föld, s apáthia
Ezen földi életünk;
Bölcsen van, hogy szeretünk.

117. Dal.

A szélnél is sebesebben
Repül, repül az idő;
Veszve, ha mi elmúlt ebben,
Mert ez vissza már nem jó:
Életünk is repül, repül,
Egyaránt az idővel;
A nap, mely ma homályba dül,
Holnap nem lesz, - más jó fel.
Hintsük meg hát örömeikkel,
S jeleljük meg jó tetteikkel
Éltünk minden óráját, -
Szedjük szedjük rózsáját.

120. Dal.

Két dolog van, oly szükséges,
Mint a beszítt levegő,
Mellyel, ha ki egészséges,
Bírjon, - másként szegény ő;
Sőt élet sem az élete,
Egyképen él a fával:
Az embernek természete
Hozza már ezt magával.
A szabadság és szerelem
E szükséges két élelem:
Aki nem bír ezekkel,
Azt - a sír csak nyelje el.

123. Dal.

A szerelem és reménység
Legkegyesb két csillagunk,
Míg életünk olaja ég,
S a sír felé ballagunk:
E föld csekély örömeit
Emeli az, s szépíti;
E föld tenger keserveit
Enyhíti ez s deríti;
S ha menésre int a halál,
Ez előttünk fáklyával áll;
S az még akkor sem hágy el,
Mikor a sír már elnyel.

130. Dal.

Alig nézi magát körül
Az ember e világban,
Ittlétének alig örül,
Már a sírja tátva van;
Benne van a halandóság
Az életnek magvában;
Benne van a mulandóság
A föld minden porában:
Barátim! hát ne henyéljünk,
A kevésből sokat éljünk,
Míg a tátott sír befal; -
Rövid éltünk, mint e dal.

139. Dal.

Gyülöllek én, asszony-férfi,
Ki kiléptél rendedből;
S téged, férfi-asszony, aki
Kicsaptál lágy nemedből:
Herkulest, ha rokkát pörget,
Nem lehet nem nevetnem;
Minervát, ha fegyvert zörget,
Lehetetlen szeretnem.
Határa van a két nemnek;
S nem csak nem kecs az érdemnek,
Hanem hiba s csorbaság,
Ha ki ezen általhág.

140. Dal.

Ha egy szép test látására
A szív benned habot vet,
Ne hajts sokat forrására,
S ne fonj néki kötelet:
Oh! mert ez még nem szerelem,
Csak csalóka érzemény;
Csak buborék-gerjedelem,
És habként eltűnő kény:
Egész élted pályájára,
Minden napod nyúgalmára
Egy kis vérhab nem elég.
Egy tenger kell ahhoz még.

143. Dal.

Amely szív, míg nyereséget,
Veszteséget fel nem vet,
Nem tud kötni szövetséget, -
Az igazán nem szeret.
Önnönmagát fel sem veszi
Az igazán szerető;
Boldogságát csak az teszi,
Ha boldoggá tehet ő;
Lemond minden szerencséről,
Sőt, ha rá kel, életéről;
Hajh! de minden században
Ilyen szív - kettő ha van!

145. Dal.

Két elmében egy értelem,
Egy lélek két hüvelyben,
Egy szív, egy tűz, egy érzélem
S indulat két kebelben;
Kettéosztva mind jó, mind rossz,
Kény, kedv, öröm, bú és terh,
S minden, amit az idő hoz,
S porban lel a por-ember;
Minden helyben és időben,
Ő bennem, s én viszont őbenn'
Boldogságunk ölelven,
Így élünk egy - ő és én.

153. Dal.

Igazságnak, valóságnak
Az ész bármit tart és hív,
Az emberi boldogságnak
Próbaköve csak a szív:
Az észnek e föld szűk határ,
S az emberből ki-kivág,
S a múlandóság felett jár,
Mert az éggel rokonság.
De a földdel rokonabb szív
Az emberhez mindenkor hív,
És sorsaként bús vagy víg,
Bölcsőjétől sírjáig.

154. Dal.

Te! ki élted boldogságát
Testiségben helyezed,
És a lélek méltóságát
Csak álomnak nevezed;
Te! ki a szív indulatit
Kárhoztatod, átkozod;
Csak az égnek boltozatit
Formálsz és nyomozod;
Ki a földön nem vagy itthon;
Kit porból fel semmi sem von, -
Ily embert ki bölcsnek mond,
Az, mint ti, szint oly bolond.

155. Dal.

Ezer öröm virágozik
Minden ember számára;
Ki vélek nem találkozik,
Vessen önnön magára:
Mert, ahol nincs, ott keresi -
A fényben és pompában,
Hol a szívet csömör lesi
Minden élés nyomában.
Ezer öröm virágozik;
De leginkább barátkozik
Az érzékeny szívekkel,
S az értelmes lelkekkel.

157. Dal.

Éljük, éljük az életet!
Ám de éljük eszünkkel;
Éljünk minden percenettel,
S utóbbra is tegyük el.
Éljük, éljük az életnek
Örömeit, kéjeit;
Éljük a szép természetnek
Boldogító kedveit:
Az ég maga javallja ezt;
Az élésre maga gerjeszt;
Éljünk lelkünk- s testünkkel,
Mert holnap tán mennünk kell.

159. Dal.

A sors ura bölcsen teszi,
Hogy a jó s rossz jövődöt
Szemünk elől elfedezi -
Áldjuk, áldjuk érte őt!
Kevélységgel dagadnánk fel,
Ha bizonyos jót látnánk;
Irtózáttal tellenénk el,
Ha látnók, hogy rossz vár ránk.
Józan marad jó dolgában,
Nem csügged el balsorsában,
Mert itt remél, amott fél:
A bölcs ember imígy él.

161. Dal.

Ragyogó mell-csillagodat,
Pávafarkú címedet,
Halmokra gyúlt aranyodat,
Hír-felkapta nevedet
Nem irígylem, tartsd magadnak
S végy, amit tudsz, ezeken;
Szívemnek fenn nem akadnak
Kedvei az ilyeken:
Míglen szívem való jót él,
Nem ingerli az ily füst s szél;
Nem kell neki a dibdáb,
Gyermekkedvet töltő báb.

162. Dal.

Míg az élet tavaszában
Szívünk s elménk tüze ég;
Míg tetemünk ép csontjában
Erő s velő vagyon még:
Addig minden örömünknek
Ámor legyen szerzője,
Nappalunknak, éjjelünknek
Ámor legyen töltője;
S midőn ősünk élte itt lesz.
Akkor Ámort, ki bucsút vesz.
Oly barátság váltsa fel,
Mely a sírig tartson el.

163. Dal.

Ne csudáld, hogy majd minden szó
Csak szerelem versemben:
A sok édes, a sok szép s jó,
Amit érzek keblemben,
Sőt a roppant természetben
Ami lehell és munkál,
Vonz, köt, tart, s ily szép keletben
Ami által összeáll,
S összehangzik minden, minden,
Kívül, belől, alatt és fenn,
Ami élet s élelem, -
Mi az, ha nem szerelem?

165. Dal.

Seregesen megy a vad lúd
Egy-egy betű képében
Oda, hol jobb helyeket tud,
Kiált magas röptében;
Csóka, varjú alatt repül,
Emberlakot keresgél;
Sármány, pityer kertekbe gyűl,
Csípősen fúj a felszél:
A tél ajtónk előtt immár,
S ez majd mindent szorosba zár
Én mindennek bőjében
Vagyok Lízám ölében.

173. Dal.

Az arannyal teli zacskó
Igen hasznos a földön.
Amióta némely szép s jó
Pénzzel vétethető lön;
De nemesebb kellemeit
S díszeit a léleknek,
És édesebb örömeit
S kéjeit a szíveknek,
A mi létünk mennyé teszi,
Senki pénzen meg nem veszi:
Az arannyal tölt zacskó
Csak boldog szív mellett jó.

174. Dal

Erdőn, mezőn zúgva dül-fül
Az éjszak hideg szele;
Tölgynek, bükknek zörögve hull.
S repdez száraz levele;
Hamvas ködbe van borúlva
A szép vidék pompája;
Szerelmünknek elpusztúlva
Fekszik örömtanyája:
De minket ez nem szomorít:
Noha négy fal közé szorít
Bennünket a zordon tél,
Szívünk mindég tavaszt él.

186. Dal.

A szerelem erkölcsöket
A szív gerjedelmiből
Úgy tenyészt, mint gyümölcsöket
A nap a fák rügyiből;
S gyakran, amit egy században
Fel nem talál az elme,
Felleli egy pillanatban
A szív égő szerelme.
Kifejtván az elmésséget,
Ő lel minden mesterséget;
Nincs ott lehetetlenség,
Hol termékeny tüze ég.

192. Dal.

Hogy a hírnek templomában
Örök legyen a neve,
Mit nem forgat az agyában,
Mit nem tesz, mit nem teve,
Vagy ha nem tesz, nem tehetvén,
Mit tenni nem hajlandó,
Kész örömet félrevetvén,
A nyugtalan halandó? -
S csak sírjánál eszmélkedik;
De már ott nem kételkedik:
Hogy jobb élni szívében,
Mintsem a név hírében.

193. Dal.

E hiányos por-életben,
Nézz bár hátra s előre,
Semmi sincsen tökéletben,
Semmi sem jut tetőre:
A szerelem ragad csak fel
Oly tetőre szárnyával,
Hol a szív oly élelmet lel,
Hogy elégszik sorsával.
Szeretni és szerettetni,
Két szívnek eggyé lehetni, -
Ennél feljebb már nem hág
Az emberi boldogság.

194. Dal.

A szerelem keserűjét,
Ki az, ki leírhatná?
A szerelem gyönyörűjét,
Hol az, ki elmondhatná?
Pokla dühösb gyötrelmeit
A jaj ki nem adja még;
Mennye lelkesb örömeit
Zengni lehetetlenség.
Szívünknek mély fenekében,
S valóságunk szövetében
Ül mind lelke kéjének,
Mind fenéje mérgének.

198. Dal.

A szív minden indulatja
Az emberből mást-mást tesz:
Most barommá változtatja,
Kiből majd meg isten lesz;
A párducnak s oroszlánnak
Parancsol most eszével,
Kit egy vérhab majd zsákba rak
Lelkével és testével:
Önmaga meg nem foghatja,
Az istennek mily állatja; -
Érző szív te, s magas ész,
Mindég ég rokonja léssz.

199. Dal.

Az embert, ki kebelében
Soha tiszta szerelem
Nem fogamzik, bár fejében
Sok az ész és értelem;
Ki a vallást s jámborságot
Gúnyolja és megveti,
Az erkölcsöt s igazságot
S hazáját nem szereti:
Az oly embert kerülni kell,
Mert élete poklot lehell;
Mert méreg foly ereiben,
S egy ördög ül szívében.

200. Dal.

Miket, szívem ömledezvén
Enmagam-lelt hangokban
Énekeltem s daloltam én, -
Nem nagy ész szól azokban:
Csak természet szüleményi,
Együgyűek szavaim;
Búm s öröömim érzeményi
Énekeim, dalaim;
De ki mindezt nem érezed,
S talán hiú hangnak veszed, -
Élelmed a nap alatt
Csak agyagból kelt falat.

-&-